

P 1090 (3)

OSZK HIRADÓ

XXII, ÉVFOLYAM 11-12. SZÁM

- 1979 -

1980 FEB 27

11-12

T A R T A L O M

KRÓNIKA

- 209 JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ - HOMOR FERENC:
Kis Híradó
- 210 Kitüntetések

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

- 211 HAVASI ZOLTÁN: Könyvtári forrásfeltárás
és retrospektív bibliográfiai munkálatok
- 217 MOHOR JENŐ: Egy új osztály - és ami
mögötte van

IFJUSÁGI FÓRUM

- 219 ZIRCZ PÉTER - NAGY ZOLTÁN: Beszámoló az
OSZK Ifjúsági Bizottsága 1979. október
18-án megtartott üléséről
- 221 Tanulmányi kirándulás '79 /Összeállít-
ották: KASTALY BEATRIX - MALEK MAGDA -
NAGY ZOLTÁN/

TÁJÉKOZÓDÁS

- 228 75 éves a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
- 229 BOR KÁLMÁN: Beszélgetés Csáky S. Piros-
kával
- 232 WIX GYÖRGYNÉ: Könyvaukción
- 233 GÁL ÁGNES: Az új bibliográfiai leirási
tanfolyamról
- 234 PÁZMÁN PÉTER: Propagandabizottsági
értekezlet, Szentendre

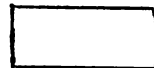
KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

- 236 BOTKÁNÉ LAKATOS ÉVA: A szakszervezeti
munka elismerése
- 237 KECSKEMÉTI ISTVÁN: Az Országos Széchényi
Könyvtár énekharának ünnepi Bárdos-hang-
versenye
- 238 A pártszervezet életéből
- 239 Az 1975-ben megválasztott vezetőség
programjának főbb pontjai
- 242 Határozati javaslatok
- 244 Szakszervezeti hírek

Cimlapunkon: Illusztráció Enyedi György:
Explicationes locorum Veteris et Novi
Testamenti című művéből. [Claudiopoli
1598. typ. Heltai] - Az újévi üdvözlő
kártyáinkról!

O S Z K H I R A D Ó

Az Országos Széchényi Könyvtár
MSZMP alapszervezetének,
Szakszervezeti Bizottságának
és KISZ alapszervezetének lapja
XXII. évfolyam 9-10. szám - 1979.

Felelős szerkesztő:
BOR KÁLMÁN

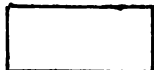
Főszerkesztő:
NÉMETH MÁRIA

A Szerkesztő Bizottság tagjai:

CSAPÓ EDIT
V. ECSEDY JUDIT
FERENCZY ENDRÉNÉ
GERŐ ZSOLTNÉ
KELECSÉNYI GÁBOR
KOVÁCS ILONA
MOHOR JENŐ
ROSTA LAJOSNÉ
SOMKUTI GABRIELLA
VAJDA GÁBOR
WIX GYÖRGYNÉ

Szerkesztőségi titkár:
HOMOR FERENC

A szerkesztőség címe:
BUDAPEST VIII., Múzeum utca 3.
Telefon: 135-244
Postacím: 1827 Budapest

Felelős kiadó:
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ
SZB titkár

Készült az Országos Széchényi
Könyvtár Sokszorosító üzemében,
810 példányban, 4,8 A/5 kiadói
ív terjedelemben
Munkaszám: 80/25
Budapest, V., Guszev utca 1.
Felelős vezető:
ROSTA LAJOSNÉ

KRÓNIKA

KIS HIRADÓ

A cím nem az OSZK Híradó becézett formája, hanem egy április 20-a óta újra és újra megjelenő 2-4 oldal terjedelmű informáló kiadványé: társadalmi aktivistáink gyorstájékoztatójáról van szó. "Kis Híradónkat azzal a céllal hoztuk létre, hogy társadalmi szerveink aktivái a lehető leggyorsabban értesüljenek közös dolgainkról és választ kapjanak mindenkit érdeklő kérdéseikre"--irtuk a Kis Híradó első számában. Kis Híradónk tartalmát lényegében azok az információk képezik, amelyek az OSZK Híradóból eleve kimaradnak, mert gyors közzétételt kívánnak.

Hogyan próbáljuk célkitűzésünket megvalósítani? A hírek gyűjtögetésével, válogatás nélküli közlésével, egyik napról a másikra gépelésével és a nagyon gyors sokszorosítás után személyes kézbesítéssel.

Sikerült-e céljainkat megvalósítani? Részben. Nem mindenről tudunk hírt adni, csak ami hozzánk, illetve a "Kis Híradó postája" ládába eljut. Érdeklődünk, utánajárunk ... de ezt is csak úgy lehet, ha tudjuk, hogy hol történt valami. Állandóan várunk híreket, jelzéseket, és nagy örömünkre szolgál, ha újabb ötleteket is kapunk.

Voltak-e, vannak-e problémáink? Igen. Ilyen a késői, az esemény előtt 1-2 nappal kapott anyag, a kézbesítők /összesen hárman vagyunk/ egyikének-másikának távolléte.

Az eddig megjelent számokat áttekintve bizonyára van fontos és kevésbé fontos információ, de célunk éppen ez, hogy dolgozóink az elérhető "mindenről" értesüljenek.

Többször felmerült az OSZK Híradóhoz való viszonyunk. Az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy nem helyette kívántunk megjelenést, hanem a gyors tájékoztatás évek óta huzódó problémájának megoldására. Gyorsan és röviden, tehetnénk hozzá. Ha közérdekű híreinket nem tudnánk 2-4 oldalon megfogalmazni, akkor a szerkesztés "elveiben" kellene a hibát keresnünk. Igyekszünk tömören fogalmazni, tartalmi arányokra és az információk rangsorára azonban nem lehetünk tekintettel.

Olvasóinktól továbbra is kérjük a híreket, várjuk az észrevételeket, javaslatokat és a konkrét segítséget is.

Vállalkozásunknak hosszabb életet az érdeklődés és az a segítség adhat, amelyet olvasóinktól kapunk és várunk. Ez az, ami alakíthatja is a Kis Híradót a kívánalmaknak megfelelően.

JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ - HOMOR FERENC

KITÜNTETÉSEK

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa kiemelkedő tevékenysége elismeréséül dr. Havasi Zoltán főigazgatóhelyettesnek és dr. Markovits Györgyi osztályvezetőnek a MUNKA ÉRDEMREND arany fokozata, Hoffer Rezsőné könyvtárosnak, a társadalombiztosítási tanács elnökének a MUNKA ÉRDEMREND ezüst fokozata kitüntetését adományozta.

1979. november 30-án Boros Sándor miniszterhelyettes adta át dr. Berczeli Károlyné osztályvezetőnek eredményes munkája elismeréseként a MUNKA ÉRDEMREND ezüst fokozata kitüntetését.

A Magyar-Szovjet Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Kormányközi Bizottság Műszaki-Tudományos Együttműködési Állandó Albizottsága Fügedi Péterné főosztályvezetőt a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége közötti tudományos-műszaki együttműködés fejlesztésében való aktív közreműködésért és az elért eredményekért "AZ MNK ÉS A SZU KÖZÖTTI TUDOMÁNYOS-MŰSZAKI EGYÜTTMŰKÖDÉS 30. ÉVFORDULÓJA" diszoklevéllel tüntette ki.

Dániel György, az OSZK nyugalmazott tud. főmunkatársa Belgrádban, a Szerb Nemzeti Könyvtárban 1979. november 21-én átvette azt a kitüntető oklevelet, amelyet olyan könyvtárosok munkásságának elismerésére alapítottak, akik kiemelkedő segítséget nyújtottak a Szerb Nemzeti Könyvtár feladatainak megoldásában. Ezt az elismerést Dániel György még mint az OSZK aktív dolgozója érdemelte ki a két nemzeti könyvtár együttműködése érdekében kifejtett munkásságával.

Két nappal később, november 23-án Ujvidéken, a Matica srpska 150 éves fennállása alkalmából alapított diszoklevelet és emlékérmét kapta meg volt kollégánk, a legrégebb szerb tudományos és kulturális intézetnek nyújtott segítségéért.

Kitüntetett munkatársainknak szeretettel gratulálunk!

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRÓL

Könyvtári forrásfeltárás és retrospektív bibliográfiai munkálatok

1.

Az 1976-1980. közötti tervidőszak kutatási programjainak, így a "Forrásfeltárás, bibliografizálás" c. kutatásoknak a kialakítását, meghatározását is, általában a kutatás-tervezést kedvezően befolyásolták azok a kutatáspolitikai vizsgálódások, amelyeket az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács 1973-ban létesített kutatáspolitikai szakbizottságavégzett, illetve irányított az ötéves tervet megelőző években /1973-1975/.

E munkálatok keretében került sor - szakértők bevonásával - a könyvtári kutatások jellegének elvi tanulmányozására, a különböző kutatási ágakban a megelőző 10-15 évben elért eredmények, valamint a főbb könyvtári kutatóhelyek számbavételére, a könyvtárakban folyó kutatások általánosítható tapasztalatainak összegezésére, a könyvtári kutatások fejlesztése koncepciójának kidolgozására, az országos könyvtárügyi kutatási program összeállítására, majd közreadására.

Igen kedvező fejleménynek volt tekinthető, hogy mindezek a munkálatok - különösen a "Forrásfeltárás, bibliografizálás" c. témakörbe illő kutatások áttekintése - a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságával összehangoltan folytak. Így a program felölelte mindazokat a vállalkozásokat is, amelyek az akadémiai munkabizottság tudományos orientálásával korábban már megindultak. A kutatástervezés színvonalának emelését, a kutatások koordinálását, az erők koncentrálását segítette elő az a szervezeti változás, amely az akadémiai munkabizottságot 1975-től a Magyar Tudományos Akadémia és a Kulturális Minisztérium közös munkabizottságává tette.

A kutatásszervezés számára ugyancsak kedvező feltételnek minősült az MTA-KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság és az Országos Széchényi Könyvtár a korábbi időkhez képest szorosabb együttműködése; azért is, mert az OSZK kutatási tevékenységét erősítette az akadémiai tudományos orientálás tekintélye, azért is, mert az akadémiai munkabizottság az egyik fő könyvtári kutatási bázisra jobban támaszkodhatott. Az akadémiai munkabizottság helyesen tűzte ki programjában a hungarika-kutatások előtérbe helyezését,

jelölte ki ezzel a forrásfeltárás súlypontjait.

Már az 1976-1980-as periódus eredményeként könyvelhető el az a vállalkozás, amelyet az MTA-KM Könyvtörténeti Munkabizottsága által megbízott külön bizottság végzett el a könyvtári hungarika dokumentumok bibliográfiai regisztrálási kerettervének kidolgozásával. E munka két ütemben /1977-ben és 1978-ban/ produkálta azokat a dokumentumokat, amelyek a hazánkban fellelhető hungarikumok bibliográfiai számbavételét, illetve a külföldön felkutatandó magyar vonatkozású írott és nyomtatott kulturális emlékek regisztrálását irányozzák elő. Ezek a dokumentumok /és az ezeket megelőző hungarikum-meghatározás/ zömmel az Országos Széchényi Könyvtár műhelyében születtek, ám, megvitásuk mind az Országos Széchényi Könyvtár Vezetői Tanácsában, mind az MTA-KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságában megtörtént. A kerettervek hosszabb távra, több évtizedre adnak munkaprogramot, így természetesen számolni lehet és kell velük az 1981-1985-ös tervperiódus teendőinek kidolgozásakor is.

A könyvtári forrásfeltárás és retrospektív bibliográfiai munkálatok tervszerűsége és hatékonysága szemszögéből nézve ma még talán kellően nem is mérhető fel teljes jelentőségében, mit eredményezhet távlatokban a Kulturális Minisztériumra bízott kutatási főirány, amely a "Történelmi és kulturális hagyományaink, emlékeink komplex kutatása" címet viseli. A főirány keretében folyó munkálatok 1978-tól anyagi támogatásban részesülnek, amelyeket a Tudománypolitikai Bizottság Társadalomtudományi Koordinációs Bizottsága határozta alapján folyósítanak és ennek a könyvtári kutatásokat célzó hiteleit az 1978-1980-as évekre az Országos Széchényi Könyvtárhoz utalják. Ebből a hitelből történik az MTA-KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság égisze alatt folyó kutatások támogatása is.

Az 1978-tól a főirány keretében folyó kutatások témarendszere ugyan eltér a könyvtári kutatások ötéves tervébe foglalt kutatási tematikától, ám az eddigi eredmények elemzésénél követhető az eredeti, az ötéves terv szerinti struktúra, így az alábbiakban foglalhatók össze a "Forrásfeltárás, bibliografizálás" c. téma eddigi munkálatai.

Magyarországi kódextöredékek feltárása. Az 1974-ben indult vállalkozás fontossága a középkori kéziratosság Európa-szerte is nagyarányú pusztulásából adódik. Mint ismeretes, a középkori magyar kódexállomány tulnyomó többsége elpusztult, így Magyarországon különösen nagy jelentősége van a kódextöredékek összegyűjtésének, meghatározásának és publikálásának, mert egy-egy könyvtárlábról vagy levéltári palliumból előkerülő kódexlap egy elveszett kódexet helyettesít. A töredékeknek mint elveszett kódexeket képviselő maradványoknak a megfelelő írás-, eszme-, könyv- és esetleg könyvtártörténeti összefüggésbe állítása művelődéstörténeti szempontból felbecsülhetetlen kutatási eredménynek minősül.

Az 1976-tól, tehát a beszámolási tervidőszak kezdetétől folyó munkálatok eredményességét jelzi, hogy az Egyetemi Könyvtár kódextöredékeit magában foglaló "Fragmenta codicum in Hungaria" első kötetének latin nyelvű kézírata 1978. október végén már az Akadémiai Kiadóhoz került, a Központi Papnevelő Intézet anyagát az 1979-ben elkészülő "Fragmenta" második kötete tartalmazza,

sőt az esztergomi Bibliotheca Metropolitanae Ecclesiae fedéltöredékek gyűjtőmunkája is befejezettnek tekinthető, folyamatban van a még rejtőzködő fragmentumok megállapítása.

A magyarországi kódextöredékek kutatása nemzetközi összefüggésekben folyik, együttműködésben a Nemzetközi Paleográfiai Bizottsággal. Az első "Fragmenta"-kötet lektorálását barcelonai és bécsi professzorok végzik.

Országos kéziratkatalógus előkészítése. Az Országos Kéziratkatalógus /OKK/ rendeltetése az, hogy a "Történelmi és kulturális hagyományaink, emlékeink, komplex kutatása" című kutatási főirány szolgálatában a kéziratos hungarika kutatási törekvéseket szervezetté tegye, a szükségszerűen egymásra épülő kéziratsfeltáró vállalkozásokat összehangolja. E téma felelőse az MTA-KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságának elnöke.

Az ötéves tervperiódust tekintve: az 1978. év legvégén biztosított - már említett - kutatási hitel folyósításával vehette kezdetét a vállalkozás. 1979-ben segédletek összeállítása folyt; megkezdődött a kutatási és feldolgozási segédeszközök /címleirási szabályzatok, leltárkönyvek, katalógusok stb./ számbavétele. Kidolgozásra került egy nyilvántartó lap. Megkezdődött a feltárandó intézmények nyilvántartásba vétele. Kapcsolatok épültek ki a legfontosabb hatóságokkal és vezető könyvtári intézményekkel. A felderítő tevékenység során több, mint husz könyvtárnál és intézetnél történt helyszíni tájékozódás. A kéziratos anyagok, források kezelésének gyakorlatából általánosítható tapasztalatok gyűltek össze. Az Országos Kéziratkatalógus hosszabb távra tervezett munkálatai tudományos és szakmai megalapozása érdekében számos gyűjtőköri és módszertani kérdés tisztázására volt szükség.

A kéziratos források feltárásának országos vállalkozásába illik az egyházi könyvtárak kéziratkatalógusainak összeállítása és kiadása, bár ezek a munkálatok az Országos Széchényi Könyvtárban - a Kulturális Minisztérium rendelkezése szerint - már korábban, a kutatási főirány anyagi támogatásának biztosítása előtt megindultak.

Az egyházi könyvtárak kéziratos forrásanyagának feltárása, a kutatás számára történő közreadása érdekében folyó munkálatok a beszámolási időszakban eredményesen haladtak. A pannonhalmi kéziratos források katalógusának kézirata kész, a lektorálás is megtörtént. 1980-ban nyomdakész kézirat készítenő és nyomdába adandó. A debreceni kézirat nyomdában, a visszaigazolás szerint az 1979. év végére megjelenik. A sárospataki anyaggyűjtés befejeződött, 1980-ban gépelésre, lektorálásra kerül sor. Eger anyaggyűjtése befejeződött, gépelés, lektorálás van soron. Az egyházi könyvtárakban található kódexek katalógusainak munkálatai OSZK-munkában folynak. Az esztergomi kézirat 1980-ban készül el, lektorálás és nyomdába adás 1981-ben várható. Ráday-könyvtár: a katalógus kézirata 1980-ban készül el, lektorálás és nyomdába adás 1981-re tervezhető.

Az Országos Kéziratkatalógus előkészítése érdekében végzett, az MTA-KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság tudományos orientálásával folyó vállalkozás jellege kettős: - tudományos orientálást biztosít a szükségszerűen egymásra épülő kéziratsfeltáró vállalkozások /egyházi kéziratkatalógusok, az országos nagy könyvtári kéziratárak feldolgozó munkája, az orszá-

gos kéziratkatalógus/ összehangolásában; - a kéziratfeltárás kronológiai felosztása szerint az első periódus, a középkor kódextörédekeinek konkrét kutatásait foglalja magában. Az ötéves tervperiódus második szakaszában mindkét területen jelentős előrehaladás történt.

A retrospektív nemzeti bibliográfia új, bővített kiadásának megjelenítése /1601-1650/. A Régi Magyarországi Nyomtatványok első kötete /1473-1600/ már 1971-ben megjelent.

A kutatási témában az 1976-1980. közötti időszakban végzett munka értékeléséhez az alábbi ismeretek szükségesek.

Az Országos Széchényi Könyvtárban Régi Magyarországi Nyomtatványok bibliográfiai csoportja néven működik az a munkaközösség, amely az 1800. évig foglalkozik retrospektív nemzeti bibliográfiával. Tehát az e témában folyó munkák feltételeit nem kutatási hitek biztosítják, hanem az OSZK szervezeti keretei közötti, munkatervbe foglalt vállalkozásról van szó. Az RMNy Bibliográfiai Szerkesztőség munkaterülete két részből állt az elmúlt években. Az első a szorosabb értelemben vett Régi Magyarországi Nyomtatványok ismertetése, amely Szabó Károly Régi Magyar Könyvtára I-II. kötetének helyébe lép. A másik munka Petrik Géza bibliográfiájának kiegészítése, adatainak helyesbítése, a fennmaradt példányok regisztrálása 1800-ig bezárólag. A beszámolási időszak eredménye, a könyvtári hungarika dokumentumok bibliográfiai regisztrálási kerettervének egyik első, fontos következménye az 1801 előtti szerzői hungarika bibliográfiai regisztrálási munkáinak megindítása, vagyis a régi RMK III. kategóriába tartozó nyomtatványok feltárása, illetve jóval szélesebb körű hungarika szerzői bibliográfia összeállítása. Ez ma már, a tervidőszak második felében az RMNy Szerkesztőség harmadik munkaterülete.

A tervmunka az ötéves terv során abba a stádiumba jutott, hogy az RMNy II. kötete lektorálva 1978 végén az Akadémiai Kiadóba került. Kiadása az 1979. évi tervbe már nem került bele. A II. kötet az 1601 és 1635 közötti éveket öleli fel. 774 bibliográfiai egység részletes ismertetését tartalmazza. A kötethez tartozó tizféle mutató is elkészült. Ezeknek rendszere, felépítése ugyanaz, mint az I. kötet mutatóié, de a könyvtárak betürendes mutatójánál elmarad a példányok sorszámainak felsorolása. Eltérés még az I. kötetrel szemben, hogy az egyes nyomtatványok ismertetése végén a kutató csak abban az esetben fog részletes példánykimutatást találni, ha csak kevés - tíz vagy annál kevesebb - példány maradt meg. A többi esetben megtalálja a példányok összsámát és azt, hogy a tiz legjelentősebb RMK állománnyal rendelkező könyvtár közül /budapesti Széchényi, Egyetemi, Akadémiai, Ráday; kolozsvári akadémiai és egyetemi; debreceni és sárospataki református; marosvásárhelyi és turócszentmártoni könyvtár/ melyikben található meg.

1980-ban még folynak a III. kötet munkálatai is, a II. kötet várható korrektúra munkája mellett.

A magyarországi könyvtárak külföldi antiqua /XVI.sz./ anyagának feltárása. Bár az MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottsága az ötéves periódust megelőzően /pl. 1973-ban is/ a Régi Magyarországi Nyomtatványok, a Fragmenta codicum és a XVI. századi országos katalógus /Vetustissima/ kutatási programjait együttesen kezelte, irányozta elő, ám, az utóbbi vállalkozás

nem haladt olyan ütemben a beszámolási időszakban, hogy jelentékeny eredményekről lehetne számot adni. A hungarika-program előtérbe kerülése, az ezzel összefüggő alapozó, tervező és tényleges kutatási munkálatok háttérbe szorították a magyarországi könyvtárakban található külföldi dokumentumok feltárását. Holott az Antiqua /XVI.sz./ katalógus a tágabb értelmű hungarika-programhoz is kapcsolható, hisz a hazai művelődési viszonyok felméréséhez értékes adalékokkal szolgálhat, különösen, ha annak adatgyűjtésével párosul a korai nyomtatványok kéziratos bejegyzéseinek gyűjtése és publikálása is.

A magyar retrospektív sajtóbibliográfia elkészítése. Az ötéves kutatási program /1976-1980/ e tervpontja - ebben a fogalmazásban különösen - eleve irreális, ill. illuzorikus volt. Nem számolt a tervezés azzal a ténnyel, hogy a hirlap- és folyóiratanyag retrospektív bibliográfiai feltárásának munkálatai elakadtak. A 60-as évek első felében szakértők közreműködésével kidolgozott koncepció alapján indult az Ephemerides Hungaricae sorozat vállalkozása, amelynek munkálatai több évvel ezelőtt megszakadtak. A tervek szerint hat kötetben az 1705-1919. években a történelmi Magyarország területén bármely nyelven megjelenő hirlapok és folyóiratok címanyagát fogják tartalmazni. Az első kötet - sok év után is vitatható - kézirata nyomdai szerkesztés alatt állt már, ám számos lektori vélemény után sem alakult ki a kiadásra kész változat.

Ezért a "Történelmi és kulturális hagyományaink, emlékeink komplex kutatása" c. főirány keretében biztosított anyagi támogatással a két világháború közötti időszak sajtóbibliográfiája került a kutatási tervbe 1978 végén. Ezek a munkálatok 1980 végéig a tervek szerint folynak, sőt, minden bizonnyal áthúzódnak a következő ötéves periódusba is.

Még 1979 végén az MTA-KM Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság újra előveszi a magyarországi sajtóbibliográfia ügyét és átfogóan tárgyalja "A magyar sajtóbibliográfia jelen állása és a további tennivalók" című előterjesztést.

Örvendetes fejlemény viszont, hogy az Országos Széchényi Könyvtár az 1976-os évtől kezdődően folyamatosan gondozza és kiadja a kurrens évi sajtóbibliográfiát.

A magyar nemzeti bibliográfia 1921-1944-es kumulációjának elkészítése. Az Országos Széchényi Könyvtár Retrospektív Bibliográfiai Szerkesztősége a tervidőszakban befejezte a "Magyar Könyvészet 1921-1944" c. retrospektív bibliográfia kéziratának a sajtó alá rendezést megelőző alapvető szerkesztési feladatait. A kiadványsorozat szerkezete megegyezik az 1964-1968. között az OSZK kiadásában megjelent "Magyar Könyvészet 1945-1960" c. retrospektív bibliográfia szerkezeti felépítésével. Tudományágak szerint rendezett címanyag, betűrendes mutatóval. A "Magyar irodalom" c. kötet kerül elsőként kiadásra, amelynek lektorálása, nyomdára előkészítése megtörtént. A kiadás anyagi feltételeit - az Országos Széchényi Könyvtár szorgalmazására - a Kulturális Minisztérium külön hitellel biztosította. A mintegy 10 kötetre tervezett kiadványsorozat megjelentetésének munkálatait és költségeit az 1981-1985. közötti kutatási tervben is szerepeltetni kell.

A magyar könyvtárak zenemű-kéziratainak feltárása /a RISM munkálatok ke-

retében/. Az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára a Nemzetközi Zenei Forrásrepertórium /RISM/ munkálatai keretében hungarika érdekű és nemzetközi jellegű gyűjtőtevékenységet folytat. Végzi a hazai gyűjteményekben fellelhető zenei kéziratok bibliografizálását és egyrészt a nemzetközi RISM központba való továbbítását, másrészt - egy külön megállapodás keretében, amely az eredeti vállalkozáson már túlmutat - rendszeres információcserében áll a bécsi, pozsonyi és prágai nemzeti RISM központokkal. A RISM-munka folyamatosan kiegészül a hungarikumok országos számbavételével, feldolgozásával és filmettetésével.

Már az ötéves tervidőszak elején /1976/ megkezdődött az eddig megjelent RISM-kötetek magyarországi vonatkozású adatkiegészítése, a hibák kijavítása. A RISM főszerkesztősége a magyarországi munkát kiemelt elismerésben részesítette, az OSZK Zeneműtára vezetőjét és a magyarországi RISM-munkák irányítóját a főszerkesztésben való közreműködésre kérte fel.

2.

Korainak látszik még - az 1976-1980-as tervidőszak negyedik évének végén - megbízható programot adni a következő ötéves /1981-1985/ ciklus könyvtári kutatásainak. Másfelől teljes bizonyossággal állitható - a forrásfeltáró és bibliográfiai munkák hosszabb folyamatának ismeretében -, hogy jónéhány vállalkozás, sőt, a vállalkozások többsége átnyulik a következő ötéves tervperiódusba is.

A forrásfeltáró tervmunkák kialakításánál az eddigiekhez képest nagyobb mértékben lehet építeni a kutatás és a kutatást alátámasztó könyvtári feltáró munka összhangjára, mert a "Történelmi és kulturális hagyományaink, emlékeink komplex kutatása" c. tervezett főirány részben orientáló szerepet tölt be, részben kereteibe illenek az ilyen természetű könyvtári kutatások. Sőt, a főirány keretei már 1978-tól az általános kutatási segédeszközök összeállításán túl, lehetővé tették a szaktudományi bibliográfiák összeállításának és kiadásának tervezését, illetve biztosították a tervbe vett munkálatok anyagi támogatását is. Már 1978-ban két fő fejezetbe illeszthettük az egyes részmákat: - I. Magyar vonatkozású történelmi emlékek /hungarikumok/ gyűjtése, szakkatalógusokban való rendezése és kiadása; - II. Szaktudományi bibliográfiák, katalógusok előkészítése, ill. kiadása.

Másik oldalról nézve viszont a tervezett főirány mai helyzete némi bizonytalanságot is jelent a könyvtári kutatások tervezésében, mert a kiemelt anyagi támogatás három évre szól: 1978-tól 1980-ig irányozta elő a hiteleket. A Kulturális Minisztérium tájékoztatása szerint 1981-től a költségvetésben kellene előirányozni a kutatási feltételeket. További nehézséget jelent egyelőre a megbízható előrelátásban, hogy a Minisztertanács 1978-as határozata a tudománypolitika időszerű feladatairól megszabta a kutatási-fejlesztési bázisnak, valamint a kutatás-fejlesztés irányítási, szervezeti rendszerének átalakítását. Ez az átalakítás folyamatban van, ám nem ismeretes még a kimenetele.

Számolva azzal, hogy a tervezett főirány valóban kutatási főiránnyá vá-

lik, továbbá, hogy a közgyűjtemények, így a könyvtárak költségvetésébe és munkatervébe illeszthetők a megkezdett kutatások, az 1981-1985-ös tervperiódus forrásfeltáró és bibliografizáló programját a közeljövőben nagy vonalakban fel lehet és fel kell vázolnunk.

Célszerűnek látszik azonban a tervezési strukturát úgy alakítani, hogy az értelemszerűen csoportosítható feladatok egy-egy témacsoportba kerüljenek, illetve hogy a tematika az igények szerint bővüljön.

HAVASI ZOLTÁN

Egy új osztály - és ami mögötte van

A Kis Híradó is közölte, lapunkban is megjelent: a III. főosztály keretében új osztály alakult, s habár a szervezeti intézkedés - ha szükségesnek is - meghatározza az új osztály feladatkörét, mégis sokan kérdezik, hogy miről informál az Információs osztály. Hadd kezdjem a választ egy szinte banálisnak tűnő megállapítás újbóli leírásával: Az információk /az ismeretek, a tudás/ megnövekedett mennyisége az egyik oldalon, s vele szemben az ismeretek /a szükséges, illetve lehető teljességgel, célszerűen válogatott ismeretek, melyeket így talán már több joggal nevezhetünk információknak/ iránt megnövekedett igény, az információk egyre nélkülözhetetlenebb volta az ember társadalmi tevékenységének mind több területén /s főként alkotó tevékenységében/, mindez a másik oldalon; korunk parancsává tette, hogy az információáramlás folyamatába, az információk létrehozói és felhasználói közé megfelelően szervezett információs rendszert kell beiktatni.

A szervezett információellátás igénye - mely a műszaki életben, az orvostudományban vagy a mezőgazdaságban ma már természetes igény - a kulturális életben, a művészetek területén a most véget érő évtized felismerése volt. S az évtized nem csak a felismerést, hanem a szükséges szervezeti alapok megteremtődését is meghozta: Magyarországon szinte a legutolsó pillanatban. A Kulturális Minisztérium évek óta foglalkozott azzal a gondolattal, hogy - a hazai információs rendszerek ágazati strukturájához igazodva - létrehozza saját ágazati információs rendszerét, a döntés azonban sokáig nem született meg. A többi szocialista ország - hasonló téren - előbb cselekedett: a Lenin Könyvtár keretében 1972-ben alakult meg a kulturális-művészeti információs központ, de 1976-ban már a hanoi nemzeti könyvtárnak is megvolt a kulturális-művészeti információellátással foglalkozó részlege. A fejlődés magától értetődően hozta magával, hogy a szocialista országok információs együttműködése erre a területre is kiterjedjen: a nemzeti könyvtárak szakértőinek 1978 májusában tartott értekezletén kidolgozták a KGST tagországok Nemzetközi Kulturális-Művészeti Információs Rendszere /Interinformkultura/ szabályzatának tervezetét. A szabályzat kimondja, hogy az Interinformkultura a Nemzetközi Tudományos Műszaki Információs Rendszer /NTMIR/ alrendszere, és együttmű-

ködik a Nemzetközi Társadalomtudományi Információs Rendszerrel /MISZON/. /Persze a nemzetközi fejlődés más síkon is megindult: legyen elég itt csak az UNESCO által kezdeményezett európai kulturális adatbank munkálataira utalni./

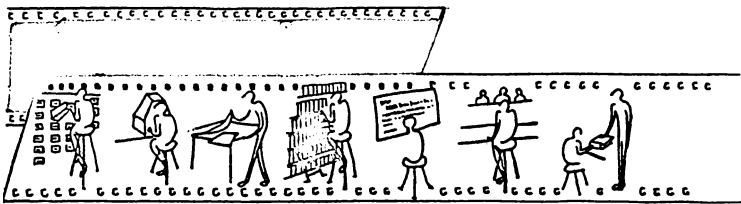
A nemzetközi fejlődés ily mértékű előrehaladása nyomán a Kulturális Minisztérium is döntött, és határozata értelmében a KGST tagországok Nemzetközi Kulturális és Művészeti Információs Rendszerében nemzeti szervként az Országos Széchényi Könyvtárat jelölte ki. Az Információs osztály megalakítása tehát voltaképpen e feladat megoldásának egyik legelső lépése: a szervezeti keretek alapjának lerakása volt.

Lassan hagyománnyá válik, hogy új feladatokat új erők nélkül, a meglévők jobb kihasználásával kell ellátnunk. Így volt ez ezuttal is: az új feladathoz az új osztály új létszám nélkül, a hungarika-feladatokat is átvéve kezdetett hozzá. Tekintettel arra, hogy a hungarikumok kurrens bibliográfiai feltárásának jelenlegi formája immár tíz éves, felülvizsgálata, esetleges revíziója mindenképpen időszerű. Ha ehhez az elengedhetetlenül szükséges takarékosági szempontokat is figyelembe vesszük, valamint azt a racionalizálási folyamatot, amely az OSZK általános nemzeti könyvtári funkciói mellett a társadalomtudományi szakkönyvtári főfeladatok kikristályosítása felé hat /s melynek olyan állomásai vannak, mint az OGYJ felváltása a társadalomtudományi kézikönyvek jegyzékével és kliring-szolgáltatással, vagy mint az e hasábkon is többször ismertetett tervek a repertórium korszerűsítéséről/; ha tehát mindezeket figyelembe vesszük, kirajzolódik az a gondolatsor, mely az esetlegesen megreformált hungarika-bibliográfiát /s egyáltalán, a kurrens hungarikum-regisztrációt/ a kulturális-művészeti információellátás részeként tekinti.

A szocialista országok szakértőinek novemberi tanácskozásán /Moszkvában/ már az együttműködésből adódó feladatokról is szó esett. Az európai szocialista országok mellé csatlakozott az Interinformkulturához Kuba és Vietnam /mindkét nemzeti könyvtára/ is. Réálisan kell számolnunk azzal, hogy az érintett kulturális miniszterek legközelebb sorra kerülő konferenciáinak egyikén az Interinformkultura formálisan is megalakul. A napokban /december elején/ a Lenin Könyvtár kulturális-művészeti információs központjának igazgatóhelyettesét láttuk vendégül, és a megbeszélések során előzetes kétoldalu együttműködési megállapodást kötöttünk. A közeljövőben várjuk a szlovák testvérintézmény munkatársait, velük is az együttműködés lehetőségeit kell elsősorban tisztáznunk. Így körvonalazódik az osztály nemzetközi tevékenysége, miközben - egyelőre - változatlanul folynak a kurrens hungarika-bibliográfiák szerkesztési munkái, elemezzük a bibliográfiák előfizetőihez eljuttatott kérdőíveinkre érkezett válaszokat, keressük a hungarika-tájékoztatás hatékonyabb formáit. Ugyanakkor megkezdtük a kulturális és művészeti információellátás hazai helyzetének elemző vizsgálatát, és az osztály működési alapelveinek, pontos funkcióinak megállapítása, a közeli s a távlati tervek kidolgozása is most van folyamatban.

Mindezekről, tehát arról is, hogy mi van az új osztály előtt, majd egy következő alkalommal számolhatunk be.

MOHOR JENŐ

Beszámoló
az OSZK Ifjusági Bizottsága 1979. október 18-án megtartott
üléséről

Az IB két napirendi pontot tárgyalt meg: a fiatal munkatársak tudományos továbbképzésének helyzete, a kutatónapok engedélyezésének gyakorlata, publikálási lehetőségek címmel Németh Mária tudományos titkár előterjesztésében, majd az OSZK Híradó tevékenységéről Homor Ferenc helyzetképe alapján.

A tudományos titkár beszámolt az intézmény fiatal munkatársainak szakmai és tudományos képzési tevékenységéről. A szervezett formában lebonyolított OSZK ismereti tanfolyamról, amelyet egyöntetűen mindenki igen sikeresnek tartott. Megállapította az IB, hogy kellő idő elteltével újból meg kell majd szervezni ezeket a foglalkozásokat a bekerülő új munkatársak számára.

Azután szólt a tudományos titkár arról, hogy a harmincöt éven aluliak között /290 fő/ kb. 105 egyetemet és főiskolát végzett van, számukra a kutatási lehetőséget a doktori cím elnyeréséhez szükséges disszertáció megírása, a vizsga letétele biztosíthatja. Ezt a tevékenységet az intézetvezetés kutatónapok odaitélésével évek óta támogatja. 1978-ban 13-an kértek és kaptak ezen a címen két évre kutatónapot. 1979-ben 9-en nyújtották be igényüket. Elmondható, hogy aki ilyen irányú kéréssel fordult az intézményhez, az meg is kapta ezt a kedvezményt. Ez a lehetőség a továbbiakban is rendelkezésre áll. A disszertációk témaválasztását illetően a következők állapíthatók meg: 1978-ban 2 könyvtártudományi és 11 egyéb /irodalom- és történettudományi/ témán, 1979-ben pedig 1 könyvtártudományi és 8 egyéb témán dolgoztak a fiatalok. Megállapítható, hogy még mindig nem elég vonzóak a könyvtári szakkérdések a fiatal felsőfoku végzettek számára. Bizonyára hozzájárul ehhez a könyvtári felsőfoku képzés új szervezeti formáinak kialakítása kapcsán kialakult bizonytalan helyzet is.

A könyvtári munkán belül igényelt és kapott nagyobb önálló feladatok megoldása a tudományos kutató munka módszereinek megismeréséhez, önálló kutatói tevékenység megkezdéséhez vezethet. A III. főosztály több fiatal munkatársa például ilyen feladatok sikeres elvégzése miatt kapott kutatónapot, de említetjük azokat a nyomdászattörténeti területen indult fiatal kutatókat, akik Borsa Gedeon irányításával dolgoztak.

Publikálási lehetőséget nyújt - nagyobb lélegzetű tudományos tanulmányok számára - az OSZK Évkönyve. Az utóbbi két évben egyre több ifju szerző cikke jelenik meg az Évkönyvben. Többen próbálkoznak s értek el jelentős sikereket külső lapoknál, folyóiratoknál cikkekkel és kisebb-nagyobb tanulmányokkal.

Végül az OSZK Hiradó minden fiatal munkatárs rendelkezésére áll a szakmai cikkek és a fiatalokat érintő társadalmi problémákat feltáró írások számára az Ifjusági Fórum keretén belül, de a lap bármely más rovatában is.

A hozzászólások után az IB az alábbiakat határozta el:

További erőfeszítéseket kell tenni a fiatal szakemberek bevonására a könyvtártudományi kérdések és szakproblémák feldolgozása területén. Vonzóbbá kell tenni a publikálási kedvet pályázati lehetőségek kiírásával. A szaklapok /Könyvtári Figyelő, Könyvtáros stb./ szerkesztőinek figyelmét fel kell hívni az OSZK-KMK fiatal munkatársainak tudományos tevékenységére. Ösztönözni kell a fiatalokat, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a most kiirt Keresztury pályázaton.

x

Az OSZK Hiradó tevékenységéről elsősorban a fiatalok szempontjait figyelembe vevő helyzetképet Homor Ferenc előadásában meghallgatva, több, régóta ismert kérdés merült fel. Elsősorban az OSZK Hiradó profiljának meghatározása körül alakult ki vita, nevezetesen, hogy elsősorban szakmai házilapként működjön-e, vagy mint friss és releváns információkat tartalmazó üzemi hiradó? E kérdés vonatkozásában új jelenség a korábbi KISZ Tájékoztató és a Falra hányt borsó c. szórólap nyomdokaiba lépő, szervezettebben, a Szakszervezet kezdeményezésére megjelenő Kis Hiradó, amely esetenként jelenik meg, s gyorsan képes a legszükségesebb információkkal ellátni a munkatársakat. Felvetődött továbbá a rendszeresebb megjelenés kérdése /a jelenlegi sajtólehetőségeket figyelembe véve, legalább két havonként/.

Igényként fogalmazódott meg, hogy több és részletesebb tájékoztatást várna az ifjuság az intézményt alapvetően érintő kérdésekről, szervezeti változásokról. Több esetben megválaszolatlanul maradtak az Ifjusági Rovatban megjelent, a munkatársakat lényegesen érintő írások, például a bér és szociális helyzettel kapcsolatban. Tény azonban, hogy az ifjuság részére fenntartott rovat és hely az OSZK Hiradóban az utóbbi időben kihasználatlanul áll, visszaesett a lapba író fiatal munkatársak száma. Ezen a helyzeten az okok alapos és helyes feltárása alapján változtatni kell.

Az IB a hozzászólások után az alábbi határozatot hozta:

Fel kell kérni az intézményvezetést s a társadalmi szervezetek vezetőségét, mint laptulajdonosokat is, hogy a felmerült problémákat együttesen vitassák meg. Vegyék figyelembe a pártszervezet ezzel kapcsolatos határozatait, amelyek az utóbbi időben jelentek meg. A KISZ szervezet a soron következő taggyűlésén foglalkozzon ezekkel a kérdésekkel, s külön adjon tájékoztatást a Keresztury-pályázatról is a tudományos titkár előterjesztésében. A tétel folyamán megrendezésre kerülő Ifjusági Fórumon a bizottság számot ad az elért eredményekről.

Nagy Zoltán s.k.
az IB titkára

Zircz Péter s.k.
az IB elnöke

Tanulmányi kirándulás '79

1979. évi tanulmányi kirándulásunkat az előző kettőnél is nehezebb és még bonyolultabb, hosszadalmas szervezés előzte meg, mivel most a "dolláros" szomszédok meglátogatását vettük tervbe.

Igaz a mondás, aki mer, az nyer, mert intézményünk vezetőségének pénzügyi áldozatkészsége mellett sikerült a Magyar Nemzeti Bankot és a Volántourist Utazási Irodát is megnyernünk, hogy biztosítsák számunkra a szükséges devizát.

A szerencsés körülmények alakulása segítette a továbbiakban is sikeresen valóra váltani elképzelésünket. Ilyennek tekintjük, hogy utunk szakmai vezetését dr. Borsa Gedeon vállalta, aki elismert könyvtörténeti szaktudása mellett kiváló szervezőnek és a meglátogatott országok és intézmények alapos ismerőjének is bizonyult.

A Volántourist Székely András személyében nagy rutinnal, széleskörű szakismerettel és nyelvtudással rendelkező idegenvezetőt jelölt ki részünkre, akiben célkitűzésünk lelkes barátját ismertük meg. Hetekkel elindulásunk előtt felkeresett minket és alaposan felkészült erre a nem éppen hagyományos jellegű turista utra. Két gépkocsivezetőnk soha nem tapasztalt nagy igyekezettel és előzékenységgel tette lehetővé, hogy a sokszor időben is feszített, szakmai programokkal zsufolt utunk minden állomására időben megérkezessünk.

Ezekkel a tényekkel azonban nem voltunk tisztában, amikor a "sors bona, nihil aliud" jegyében utnak indultunk. /Nagy Zoltán/

I. Jugoszlávia

1.

1979. szeptember 16-án, vasárnap kora délután a nap nyárias verőfényvel süttött. A Pollack Mihály téren szép, kék autóbusz várakozott, hogy negyvenegynéhány - élményekre és kikapcsolódásra, szakmai ismeretszerzésre és pihe-nésre vágyó - OSZK-s dolgozóval elinduljon az ezévi, immár szokásos külföldi tanulmányi kirándulásra. Boldog izgalommal, csomagokat cipelve gyülekeztünk mi, az utazók, és enyhe lámpalázzal a szervezők - "jaj, csak minden rendben legyen!" Volántourist idegenvezetőnk, Székely András /akkor még nem tudtuk, hogy ő mindannyiunk drága Bandi bácsija/ erélyes felszólítására elhangzottak az utolsó bucsuszavak, mindenki elfoglalta a helyét és elindultunk...

Utközben két helyen álltunk meg: Ócsán megnéztük a 13. században épült, román stílusú bazilikát, amely jelenleg református templom, majd Kecskeméten következett röpke városnézés és gyors kávézás az "Aranyhomok" presszójában. Szegedre érve hűvös, szeles idő fogadott minket. Körbesétáltunk a dóm-téri árkádok alatt, majd sürgősen egy borozóba menekültünk a hideg elől, hogy az-

tán kívül-belül átmelegedve még lesétálhassunk a Tisza-partra.

Másnap reggel - irataink rendben lévén - szerencsésen átléptük a határt, s máris Jugoszlávia - a Vajdaság - földjén gurultunk tovább. Szabadkára megérkezve, a már Kecskeméten is megcsodált szecesszió köszöntött ránk ismét, lakóházakról, középületekről. A város szép látnivalója a század elején épült, színes Zsolnay-fajanszdiszes városháza. A főtéren sorakozó üzletek előtt végigsétálva kezdtünk ismerkedni az árakkal, felfedeztük az almaillatu mosóport, sőt a szemfülesebbek már vásároltak is.

Utunk első, igazán felejthetetlen élményt nyújtó állomása az ujvidéki Matica srpskában tett látogatás volt. Megérkezésünkkor már az utcán várt minket a "fogadóbizottság", köztük sok régi kedves ismerősünk: Jovan Matic, Milutin Stojković, Lazo Čurčić, H. Vladislav Vojnić, Heinermann Péter, Anica Kačanski, Milana Bikicki, Pintér Adrienne és mások. Betereltek minket egy szép terembe, ahol szinte zavarbaejtően kedves vendéglátásban volt részünk. Sós süteménnyel, gyümölcslelivel kínáltak, majd konyakot, vodkát és gőzölgő - kissé törökös - de nagyon jó feketét hordtak körbe. Kötetlen, baráti beszélgetés kezdődött, melyet alig akaródozott abbahagynunk. Pedig délutáni programunk a péterváradai vár megtekintése volt, mely kétségtelenül a legvonzóbb látnivalója a városnak. A 18. századi osztrák várépítészetnek talán legnagyobb és legépebben megmaradt alkotása, napjainkban az idegenforgalom és a művelődés szolgálatában áll. Mi is bepillantást nyerhettünk egy festőművésznek, Jovica Bikickinek a műtermébe, aki képeit jelenleg kizárólagosan a narancssárga szín árnyalataiban festi, a ettől azok csodálatosan meleg hangulatot árasztanak. A műteremből kilépve szép kilátás tárult elénk: alattunk a Duna kanyargott, uszályokat vontatva, túl a város házrengetege és a Fruška Gora hegyei. Ezután még bevettük magunkat a kazamatákba. Ez aztán az igazi "Egri csillagok" hangulat! Régi harcosok nyomain botorkáltunk, kikukucsáltunk a keskeny lőrésen... A városba visszatérve, esti sétára indultunk. A kedves Heinermann Péter és Pintér Adrienne estéjüket is ránk áldozva, a vásárlásban is segítségünkre voltak, s kalauzoltak minket egyik áruházból a másikba, üzletből üzletbe.

Másnap délelőtt újból ellátogattunk a Matica srpskába, hogy közelebbi ismeretséget kössünk az intézmény életével, munkájával. Megismétlődött az előző napi kedves vendéglátás, s közben Milan Pražić igazgató köszöntött minket és beszélt arról, hogy abban a sajátos államformában, amit Szocialista Szövetségi Köztársaságnak nevezünk, hogyan is funkcionál egy kulturális intézmény, milyen feladatai, milyen problémái vannak. Érdekes dolgokat hallottunk a skupština, a szövetségi parlament működéséről és többek között a vezetők megválasztásának rendszeréről. M. Pražić beszéde után egy reprezentatív előadóteremben az intézmény alapítóinak és első igazgatóinak arcképeit, valamint az alapítóokmány felnagyított képét láthattuk. Sajnos csak rövid időre, de beszabadultunk a könyvtári részbe is, ahol elsősorban a katalógusok rendszerével ismerkedhettünk meg.

Bucsut véve a Maticától /csak az épülettől, és nem az emberektől - hiszen ők még délután a Fruška Gora beli kolostorhoz is velünk jöttek/ két csoportra szakadtunk. A társaság kisebb része a Fórum Könyvkiadóhoz látogatott

el. Nagyon szívélyes fogadtatásban volt részünk, majd a Kiadó három vezető munkatársa ismertette az itt folyó tevékenységet. Szó esett a vajdasági magyar írók műveinek, valamint a délszláv irodalom alkotásainak magyar nyelven való megjelentetéséről, 1980-as kiadói terveikről, a magyar nyelvű tankönyvellátás gondjairól, nyomdai kapacitásról, vers- és mesemondó vetélkedőkről. Hasznosnak és eredményesnek érezzük ezt a találkozást azért is, mert baráti megállapodás született bizonyos - nehezen, vagy egyáltalán nem megszerezhető - kiadványok kölcsönös és közvetlen cseréjére. Ezalatt a többiek az egyetemre látogattak el, délután pedig már újra együtt és telve várakozással indultunk az újabb látnivalók felé. /Malek Magda/

A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézetébe csoportunk felével, Heiner Mann Péter kíséretében érkeztünk meg, az újvidéki egyetem új, szuper-modern épületébe, ahova az Intézet éppen e napokban költözött be. Csáky S. Piroska, intézményünk régi barátja fogadott minket - aki korábban hosszú időn át az intézeti könyvtár vezetője is volt -, és adott tájékoztatást az egyre gazdagodó állományról, az egyetemi magyar oktatásról, az intézet sokirányú tevékenységéről. Később megjelentek a vezető munkatársak, akikkel érdekes beszélgetés kezdődött az intézet tevékenységéről, kisugárzó hatásáról a Vajdaság és Horvátország területén élő magyar lakosság művelődésére, kutatási terveikről, kiadványaikról, kapcsolataikról a magyarországi intézményekkel. Majd megnéztük a könyvtárat és olvasótermet, körbesétáltunk és megcsodáltuk a csupa beton és üveg egyetemi épület-rendszert. Bucsuznunk kellett. A rövid idő ellenére értékes ismeretekkel és intézeti kiadványokkal gazdagon térhettünk vissza a Fórum könyvkiadónál hagyott csoporttársainkhoz a városközpontba. /Nagy Zoltán/

2.

Mintha a Borisz Godunov c. opera krónikairója jelent volna meg a Fruška Gora dombjai által övezett krušedoli kolostor nagyszakállu pópájában, aki előbb a kápolnát, majd a könyvtárat mutatta meg nekünk. A kolostort még 1590-ben építette Brankovics György unokája, Makszim érsek és anyja, Angelika. Megcsodáltuk a 15-16. századból való ikont. A templom jóideig a szerb patriárkák székhelye, zsinatok színhelye volt; több patriárka, valamint az Obrenović-család néhány tagja nyugszik kövei alatt.

A pápa nemcsak a kolostor multjáról tájékoztatott minket, hanem a jelenről is. Panaszkodott a kolostor elhanyagolt állapotáról és főként a szerzetesi utánpótlás hiányáról. Megmutatta az értékes - javarészt misekönyveket és evangéliumokat tartalmazó - könyvtárat, amelynek elhelyezésére mindössze egy közepes nagyságu szoba áll rendelkezésére.

Ha Krušedolban a bizánci kereszténység egyházi intézményként ma már alig élő műemlékét láttuk, akkor az ugyancsak a Fruška Gora lábánál fekvő, szintén a 15-16. században épült ujlaki ferences rendházban - jellege és magyar vonatkozásai folytán - hozzánk sokkal közelebb álló, ma is működő kolos-

tort tekinthettünk meg. Meghatódva néztük a templom oltára alatt eltemetett Kapisztrán János siremlékét, és azt a cellát, amelyben utolsó óráit élte. /Holtteste már nincs az oltár alatt, mert a törökök feltörték a sirt s a szent földi maradványait kutba vetették./ - Az ő siremlékén kívül még Hunyadi Jánosé, Ujlaki Lőrincé és Ujlaki Miklós macsói báné is itt látható. - A templomban a 85 éves Kiss Lőrinc gvardián kalauzolt, majd a kolostorban szőlővel és borral vendégelt meg bennünket. A hegy levét a jókedvű Iván fráter hozta be, közben nagyokat kurjantott és velünk együtt énekelt. Mialatt iszogattunk, a kolostor udvarán négy apáca és egy novicia imádkozta az Angelt. Lőrinc pátertől megtudtuk, hogy a kolostorban - a négy apácán kívül - ma már mindössze három szerzetes él. A rendháznak egyébként szép, régi könyvtára van /de ezt sajnos nem láthattuk/, /May István/

3.

Kellemes élményekkel teli délután után, estére Eszékre érkeztünk, ahol a Dráva-parti Hotel Osijek toronyépülete lett második éjszakára az otthonunk. Ez szó szerint értendő, mert olyan figyelemmel odakészített apró holmikát is találtunk izlésesen berendezett szobánkban, mint varrókészlet, levélpapír, gyufa, a fürdőszobában fürdősapka, hajmosószer, de még a cipőtörlő sem hiányzott az előszobából. Csoportunk egy része esti fényben ismerkedett a várossal. Aki pedig fényképezéssel akart maradandó emléket szerezni, korán reggel a kelő nap sugaraiban örökitette meg a szépen kiépített modern főteret, mely vásárló-központot rejt magában. A kiadás, "svéd-asztalos" reggeli után Zágráb felé vettük utunkat.

Rövid pihenőt tartottunk Slavonska Požegában, amelynek lábassal szegélyezett főtere nyújtott szemet gyönyörködtető látványt.

Utunkat folytatva, délben értünk Zágrábba, ahol a város központjában a századvégén újjáépített gótikus Szt. István templom előtt parkoltunk le, és városnézésünket a templom megtekintésével kezdtük. Ezután az óváros bebarangolásával töltöttük délutáni szabadidőnket. Szűk, kanyargós kis utcákon jártunk, ahol majdnem minden ház műemlék és rengeteg történelmi nevezetesség fűződik hozzájuk az utikönyv tanúsága szerint. Az óváros egyik gyöngyszeme a Szt. Márk téren álló, színes tetjű, azonos nevű templom. A kora-gótikus templomot a tatárok felperzseltek, de a 18. században újjáépült. Meštrović két remekművét láthatjuk benne: a Keresztrefeszítés és a Pieta című alkotásokat. A jobboldali kápolna nevezetessége, hogy itt tették le az esküt a horvát bánok. A térről kis utca vezet a vár-sétányra, ahonnan szép kilátás nyílik a városra, itt van a sikló végállomása is, hangulatos kis zöldvendéglő szomszédságában. A legcsodálatosabb kilátásban azonban a Dubrovnik toronyszálló tetejéről volt részünk, mely a Köztársaság-tér sarkán áll, tetejére gyorslift visz fel. A délutáni nap szó szerint bearanyozta a várost, és pompás alkalom volt színes felvételek készítésére.

Élményekkel telve indultunk új szállásunk, Otočec felé. A programban leírt Krka folyó szigetén álló várszálloda romantikus környezetet ígért. Szállásunk végülis nem a szigeten, hanem a folyópart modern szállodájában volt,

melynek pompás kis uszodáját másnap néhányan ki is próbáltuk. A romantika kicsit odébb volt! Öt perces ut vezetett le a Krka folyóhoz, melynek szigetén van az elragadó váracska, három kerek toronnyal. Egy kis Loire-menti kastély-utánzat, gótikus és reneszánsz elemekkel, és nem utolsó sorban hangulatos pince-borozóval, amit első este fel is fedeztünk. - Másnap már korán reggel fényképezőgépekkel felszerelve indultunk "várnézőbe". Széles fahíd vezet át a folyón. A vizen hattyuk, vadkacsák és kőd uszott, csodálatos szép volt mindez a felkelő nap fényében. Egyszer csak, mintha Andersen meséje kelne életre, a hattyuk nagy szárnycsapásokkal repülni kezdtek a víz felett!

Reggeli után Zágrábba visszatérve első utunk a Nemzeti és Egyetemi Könyvtárba vezetett, melynek szecessziós épülete az egyetemi tömbön belül helyezkedik el. A könyvtárban építkezés folyik, ezért csak részben tudtuk megtekinteni. Branko Hanž igazgató fogadott minket az előcsarnokban és tájékoztatást adott a könyvtárról, munkájukról és terveikről, melyben egy nemzeti /horvát/ információs központ létrehozása is szerepel. Ezután megtekintettük az olvasótermet, a tudományos kutatók elhelyezésére szolgáló helyiségeket és a különböző katalógusokat.

A könyvtárban tett látogatás után folytattuk zágrábi városnézésünket, melynek legnagyobb élménye a Meštovič-muzeum megtekintése volt, majd keresztülsétálva a piac szinpompás forgatagán visszaballagtunk kerekas paripánkhoz, hogy vezessen új utakra bennünket! /Horváth Tiborné/

4.

Utunk egyik kiemelkedő, mély benyomást hagyó élményét a Krka festői völgyében épült pleterjei karthauzi kolostorban éltük át, /azaz csakis a férfiak; a nők kénytelenek voltak a kapu előtt várakozni./ Kalauzunk egy itt lelkigyakorlatát végző, magyarul beszélő, világi pap volt.

Az 1410-ben alapított, de a török dúlás alatt javarészt elpusztult, 1900-ban újjáépített kolostort mintegy három kilométeres kőfal veszi körül. Minthogy a német megszállás alatt menedéket nyújtott a partizánoknak - ez eredményezte mai kiváltságait -, heves harcok színhelye volt a második világháború alatt.

A hosszú folyosókról nyílik a 24 kápolna, köztük a magyar Sz. Erzsébeté, a Cyrill és Metód kápolna, valamint a Pompadour márkinő által a nancy-i kolostornak adományozott kápolna.

Az óriási kertből több kápolnába nyílik bejárás. Maga a - csakis a rendház belsejéből nyíló - gótikus templom faráccsal két részre van osztva: külön a páterek és külön a fráterek részére. Ez a templom - bár jelentős károkat szenvedett - túlélte a háború viharait; feltárása, helyreállítása 1967-ben kezdődött.

Napjainkban 20 páter és 10 fráter éli itt szigorú szerzetesi életét. /Ez a szigorúság azonban már nem a régi, a "memento mori" ismételtetésére szorító zordonság: háromszor hetenként közös elmélkedésre, társalgásra is összegyűlnek. Igaz, hogy mindegyik szerzetesnek külön cellája van kis kápolnával, s az ételt most is csak az e célra készült ablakból kapják meg./

A fráterek ma - az egyházi szolgálat mellett - szőlő- és almatermesztéssel, bor- és pálinkakészítéssel, valamint asztalosmunkával foglalkoznak. /Az almaszüretelésnek tanui is voltunk./ Akadnak köztük szobrászok, fafaragók, festők is, - néhány alkotásukat láttuk.

Ezeknek a csaknem néma szerzeteseknek hallgatag, visszavonult élete a halál után is jeltelenséggel folytatódik: temetőjük egyszerű, névtelen keresztelvényekből áll.

Utunk innen Koštanjevicába, az egykori cisztercita kolostorba vezetett. Első pillantásunk a "Forma vivá"-nak a kolostor körül, a fűvön elhelyezett bizarr, a képzeletnek tág teret engedő alkotásaira esett. Maga a 11. században épült templom elpusztult; újjáépítése valószínűleg román stílusban történt, amelyre később épültek rá a gótika elemei.

A kolostorban gazdag képtár várt bennünket, horvát festők alkotásaival.
/May István/

5.

Magunk mögött hagyva a kolostorok világát, Ljubljánában tartottunk rövid városnézéssel egybekötött vásárlást, pihenőt s aztán nekivágtunk a hegyek közé vezető utnak.

A magas hegyek, szerpentinek és közben a köd és a szemerkélő eső érdekessé tették a tájat. Nem ártott volna eső- és ködűző nótákat énekelni, mert az idő - minden bizakodásunk ellenére - már utunk végéig nem lett olyan szép, mint a korábbi napokban volt.

Autóbuszunk a világhírű üdülőhelyen, Bleden haladt keresztül, de csak rövid pillantást vethettünk a tó közepén levő romantikus kis szigetre, a tó fölötti magas sziklacsucsra, melynek tetején egy középkori vár áll. Ide még visszajövünk, de most irány: Bohinj! A tó nagy volt, fenséges, körülötte magas hegyek sötétzöld fenyőkkel az oldalukon - de a tetejük kopár és elvész a magasban. A társaság választhatott: a lent maradtak a tóval barátkoztak, a magasba vágyók pedig fizettek, s így hegyi vasuttal feljutottak az 1500 méter magas Vogel platóra. Fentről lenézve kicsi lett minden, a tó igazi tengerszem, a buszunk egy apró kék vonal, de itt mégis kitért a világ, közelebbiek lettek a csucok.

Vissza Bledbe - közben megálltunk Sv. Janež templománál, melynek külső faláról biztatóan tekintett ránk Szt. Kristóf, az utazók védőszentje.

Bledbe még világosban érkeztünk; a tó a gondoláival, a kis szigeten lévő kegytemplomával nagyon csábító volt. Pénzünk már erősen fogytán, de a hajóslegény biztatóan mosolygott, -"majd megegyezünk" - mondta, így 10-12 elszánt magyar csónakba szállt.

Szép volt az ut, hattyúk és vadkacsák uszkáltak, - mi énekelünk. A szigetre érve fizetség ellenében elgyönyörködhattunk a szép kilátásban, a templomban, a feltárt - 9-10. századi - szentélyfalakban.

A "majd megegyezünk" eredménye hosszú és kellemetlen diplomáciai tárgyalás után kemény 35 dinár lett.

Visszafelé senki nem énekelt, utitársainkhoz is késve érkeztünk, a va-

csora utáni séta sem hozta vissza előbbi jó hangulatunkat.
A tó vizében visszatükröződtek a kivilágított szállodák, a vár olyan volt,
mintha zöld felhőben uszna és a távolban "élményeink-szigete" is esti fé-
nyekben ragyogott. /Reisenleitner Lajosné/

Vége az első résznek!

Összeállította: KASTALY BEATRIX - MALEK MAGDA - NAGY ZOLTÁN

TAJÉKOZÓDÁS

75 éves a Fővárosi Szabó Ervin könyvtár

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1979. október 15-én ünnepelte fennállásának 75. évfordulóját. Az ez alkalomból tartott ünnepségen dr. Havasi Zoltán főigazgatóhelyettes üdvözölte a könyvtárat és dolgozóit az OSZK vezetői és munkatársai nevében. Az alábbi iratot akkor adta át a jubilálóknak.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
munkatársainak és vezetőinek
B u d a p e s t

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár alapításának 75. évfordulóját az egész magyar könyvtári rendszer ünnepének tekintjük. A magyar könyvtárosok között a maguk ünnepének tekintik ezt a jubileumot a magyar nemzeti könyvtár, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai is.

A Fővárosi Könyvtár névadójának, Szabó Ervinnek könyvtári utmutatásai elevenen ható intellektuális tényezőként befolyásolják munkánkat. Könyvtárosi tevékenységünkben a szakkutatási készség erősítése, a korunk követelményei szerinti könyvtárosi felkészültség fejlesztése, a társadalmi haladásért folyó harc szolgálata vezérel bennünket is.

A jubiláló könyvtár ünnepén kívánjuk és óhajtjuk, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkaközössége, de a szélesebb könyvtárosi társadalom is, megújhassa a megemlékezések során felidézett példán, méltón az intézmény nagyszerű hagyományaihoz, felszabadult évtizedeink erőfeszítéseivel és eredményeikkel, folytassa vállalt feladatának teljesítését könyvtárosi eszményeink valórváltásában, még fennálló adósságaink lehető törlesztésében.

Kívánjuk és óhajtjuk: a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár merítsen erőt az eltelt 75 év zömében progresszív törekvéseiből és következő korszakaiban is - egyre nagyobb hatásokkal - járuljon hozzá szocialista könyvtári kulturánk gazdagításához, műveltségünk gyarapításához.

Budapest, 1979. október 15.

Az Országos Széchényi Könyvtár
munkatársai és vezetői

Beszélgetés Csáky S. Piroskával

Jugoszláviában, Vajdaság tartomány fővárosában, Ujvidéken /Novi Sad/ az egyetem bölcsészettudományi kara most az ősszel ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. A karon, ahol jelenleg 8 tudományágazati szervezeti egységben /intézetben/ 2500 hallgató tanul, megalakulása óta nagy figyelmet szenteltek a Vajdaságban élő nemzetiségek kulturájának, a nemzetiségi szakemberek képzésének. A magyar nyelv és irodalom tanszéke 20 éve működik, és a 10 évvel ezelőtt alapított hungarológiai Intézettel egyesítve ma a Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete nevet viseli, és oktatási és tudományos kutatási feladatokat lát el.

Az 1975/76. tanév óta /ekkor lépett életbe az új oktatási rendszer/ a magyar nyelv és irodalom hallgatói - alapstúdiumaik mellett - hat ágazaton szerezhetnek szakképesítést: a tanári /anyanyelvi ill. környezeti nyelvi/ mellett fordítóit, népművelőit, újságíróit és könyvtárosit.

Az ujvidéki magyar tannyelvű könyvtárosképzésről a Könyvtári Figyelő 1980-ban részletesen tájékoztatja majd a hazai könyvtarostársadalmat. E riport készítője, amikor tanulmányutja során októberben Ujvidéken járt és felkereste barátait, az OSZK régi és állandó olvasóit a kar vadonatúj modern épületében - a kari könyvtárat és az egyes intézetek szakkönyvtárait nem láthatván /éppen a költözködés utáni, ill. a megnyitás előtti állományrevízió folyt/ s nem akarván üres kézzel hazajönni, a könyvtárosképzés tapasztalatairól szeretett volna legalább beszámolni a Híradó olvasóinak. Ezért kereste meg kérdéseivel a legilletékesebbet az Intézet munkatársai közül.

- A magyar nyelvű könyvtárosképzés megindításához szükség volt megfelelő képzettségű tanárra is. Csáky S. Piroska, akinek nagy érdemei vannak ennek a szakirányu képzésnek a létrejöttében, hol és hogyan készült fel erre a feladatra?

- A jugoszláviai oktatási rendszerben is meghonosodott a továbbtanulásnak az a módja, amelyet úgy neveznek, hogy valaki a munka mellett tanul. Én is így tanultam, csak hogy akkor még nem tudatosan készültem fel mai munkámra. Az ujvidéki Tanárképző Főiskolán magyar-francia szakon végeztem 1959 júniusában. Ugyanabban az évben, októberben kezdte meg munkáját Ujvidéken a bölcsészettudományi kar Magyar Tanszéke, ahová az egyetem ösztöndíjasaként iratkoztam be. Mivel az oktatást a szükséges alapeszköz: a 4 ezer kötetnyi könyvtár használata nélkül nehéz volt megvalósítani, a Tanszék könyvtárost keresett. 1960 január elsejétől már a könyvtárban dolgoztam - minden előzetes könyvtárosi ismeret nélkül. A munka mellett két "sikon" is tanultam tovább: befejeztem tanulmányaimat a magyar szakon és könyvtárosi ismeretekből vizsgáztam Belgrádban. Kezdetől fogva bekapcsolódtam a Tartományi és az Országos Könyvtáros Szövetség munkájába. Mintegy tíz évi munka volt már mögöttem, amikor felmerült annak a lehetősége, hogy könyvtárosi ágazatot indítsunk a Magyar Tanszék keretében a tanárképzés és a fordítóképzés mellett. Elméleti tudásom kiegészítése céljából Budapesten az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén 1974 októberében megvédtem bölcsészdoktori értekezésemet. A következő tanév-

ben - 1975.nov.1-én - tudományos főmunkatársi minőségben kezdtem meg az oktatást.

- A könyvtárosképzés ujvidéki modelljének kialakításában követtek-e valamilyen példát?

- A könyvtárosképzés hasonló formában van megszervezve a szarajevói egyetemen, de nem mondhatom, hogy az ő tantervük modellül szolgált volna számunkra. Azt hiszem, nagyon sok mindenben eltér az ujvidéki könyvtárosképzés azoktól az egyetemi szintű oktatási formáktól, amelyeket ismerünk Jugoszláviában és más országokban. A mi hallgatónk magyar nyelv és irodalom szakos egyetemisták, csupán nem tanári képesítést kapnak /ha nem veszik fel a tanári ágazat tantárgyait/, hanem könyvtárosi munkára készülnek fel. A tantárgyak és az órák lehetséges számát ehhez kellett igazítani: nem lehetett nagyobb más ágazatok óraszámánál. Így történt a tantárgyak tömörítése, mint pl. a könyvtári feldolgozó munka c. tárgy, amely az elméleti és a gyakorlati könyvtártant, a katalogizálást, az osztályozást stb. is magába foglalja.

- Az első könyvtáros hallgatók 1975/76-ban hányan voltak, hányan végeztek és mi lett velük? Sikerült-e könyvtárban elhelyezkedniök vagy másjellegű munkahelyet találtak?

- Az első évfolyam /jugoszláviai szemmel nézve/ nagy létszámmal indult: 25 hallgató iratkozott be. Az első vizsga után elkezdődött a lemorzsolódás, 1977-ben tizen végeztek. Közülük ma 5 fő dolgozik könyvtárban. A többiek, sajnos, kénytelenek voltak más jellegű munka után nézni. Néhányan tanítanak és a tanítás mellett az iskolájuk könyvtárát vezetik, hárman csak rövid ideig dolgoztak könyvtárban /helyettesként vagy kiegészítőként/, de valamennyien könyvnyen bekapcsolódtak a könyvtári munkába.

- Az elmúlt négy tanév tapasztalatai alapján változott-e valamiben az eredeti elképzelés, tanterv stb.?

- A tanterv változott, de nem az eltelt négy év tapasztalatai miatt. Az 1979/80 tanévben a szakirányú középiskolákban könyvtáros-szakos képesítést szerzett diákok egyetemi szintű képzése természetesen eltér az eddigi gyakorlattól. Ez a nemzedék szolid alapismeretekkel érkezett már az egyetemre. Különböző iskolaközpontokból természetesen különböző szintű tudással jöttek, de tudják azt, amit a középiskolai végzettségű könyvtári dolgozóknak tudniuk kell. Ezt a tudást kell elmélyíteni és bővíteni az egyetemi tanulmányaik során.

- A kötelező 2 hetes gyakorlatot milyen könyvtárban szokták tölteni a hallgatók?

- Általában szülőfalujuk közművelődési könyvtárában. Egy évfolyam hallgatóival kísérletet végeztünk: egy iskolai könyvtárat rendeztünk velük, /állománya 500 kötet volt/, az állománybavételtől kezdve, a szakjelzetadáson át a katalóguskészítésig. Ezt a munkát az én vezetésemmel végezte a 12 hallgató. Nagyon eredményesnek bizonyult ez a munka, csak megszervezni volt nagyon nehéz. Hátránya volt ennek a gyakorlati formának, hogy olvasószolgálati teendőket nem végezhettek a hallgatók, mert a teljes átszervezés miatt a könyvtár nem fogadhatott olvasókat.

- Milyen a hallgatók ellátottsága szakirodalommal, tankönyvekkel, jegyzetekkel?

- Hazai szakkönyveink sajnos nincsenek. Főleg magyarországi kiadványokat használunk, és jugoszláviai szakkönyveket. A szakirodalom beszerzésében az OSZK-tól és a KMK-tól kaptuk a legnagyobb önzetlen segítséget. A KMK-val fenntartott kapcsolatainknak köszönhetjük, hogy figyelemmel kísérhetjük a magyarországi könyvtártudomány eseményeit, a magyarországi könyvtárosképzést. Az OSZK-kal már régóta létrejött és állandóan szélesedik az együttműködésünk, a Nemzetközi Csereszolgálat útján kapott könyvektől kezdve a kölcsönös segítségig a kutatómunkában.

- Az Önök Intézetében szerzett könyvtárosi diploma mire jogosítja a végzett hallgatót? Nincs hátrányban amiatt, hogy magyar szakos könyvtáros?

- A diploma könyvtárosi munka végzésére jogosítja fel a végzett hallgatót. Ezt a munkakört különféle könyvtár típusokra szabvány írja elő. Mi egyébként olyan könyvtárosokat képzünk, akik bármely típusú könyvtárban megállják a helyüket. Problémáik csak akkor adódnak, ha szakkönyvtárba kerülnek. Egyébként főleg közművelődési könyvtárak számára terveztük az oktatási programot, ezért semmiképpen sincsenek hátrányban azért, mert a magyar szakon végeztek.

- Van-e lehetőség postgraduális képzésre az itt szerzett diploma alapján?

- Könyvtárszakosok részére Zágrábban van lehetőség ilyen foku képzésre. Ott lehetőség van a továbbtanulásra mindenki részére, aki megfelel a továbbképzés állította egyéb követelményeknek /szakmai jártasság, könyvtári gyakorlat, szakmai publikációk stb./ is.

- A magyarországi könyvtárosképzéshez kapcsolódhat-e valaki, aki Ujvidéken kezdi vagy fejezi be tanulmányait?

- Azt hiszem, erre nincs lehetőség, mert Magyarországon mások a követelmények, mint nálunk. Vagy egy sereg különbözeti vizsgát kell letenni a mi hallgatóinknak, mert - amint már előbb is említettem - a mi intézetünk nem könyvtártudományi tanszék.

- Ha valaki könyvtáros diplomát szerzett és később, tegyük fel, pl. tanári diplomát is akar szerezni /mert körülményei miatt ezzel jobban tud érvényesülni/, lehetséges-e, hogy ilyen diplomát is szerezzen?

- Erre lehetőség van, csupán figyelembe kell vennie az esetleges programváltozásokat és alapstudiumokat, ezekből a tárgyakból különbözeti vizsgát kell tennie és természetesen pótolnia kell a pedagógiai tárgyakat is.

- Az ujvidéki bölcsészettudományi kar többi intézete nem akarta-e "lemásolni" a magyar tanszék példáját, s nem merült-e fel az a gondolat, hogy pl. a történészek közül is lehetne valaki könyvtáros?

- A "másolás" már megtörtént, csak még éppen nem indult meg az oktatás szerbhorvát nyelven. A másolást nem szószerint kell érteni. Inkább összehangolásnak mondanám. Szerbhorvát nyelven 4-5 intézet is érdekelt a könyvtárosképzésben. Ez tehát lehetővé teszi, hogy a szerbhorvát, orosz, szlovák nyelv és irodalom, esetleg más szakos egyetemi hallgató is szerezhessen képesítést könyvtárosi ágazaton. Ugyanannyi tantárgy, óraszám van előírva ezeknek a hallgatóknak, mint ma a magyar szakosoknak, csupán tartalmi vonatkozásokban tér el a képzés egy kissé a miénktől.

- Önt, mint jugoszláviai magyar könyvek bibliográfusát is számon tart-

ják. Milyen tervei vannak ezen a téren?

- Jelenleg egy nagy irodalmi terven dolgozik az Intézet: a jugoszláviai magyar irodalom monografikus megírásán. Az alapvető szakirodalom bibliográfiáját állítom össze. A munkának még csak a kezdetén vagyunk. A nyár folyamán behasonlítottam a feltárt szépirodalmi cimanyagot az OSZK katalógusaiban. Ezzel párhuzamosan kisebb munkákon is dolgozom, de erőm és időm javát ez a nagy munka köti le.

BOR KÁLMÁN

Könyvaukcio

1979. november 16-án és 17-én tartotta a MOM Kulturházában az Állami Könyvterjesztő Vállalat /ÁKV/ antikvár osztálya a XIII. könyvaukcioját. A 13-as szám könyvtárunk számára nem hozott balszerencsét: keveset akartunk vásárolni, csupán azt, ami igazán fontos, s reális áron sikerült is megvennünk.

Megvásároltuk az egyetlen kalapács alá került Ady-verskéziratot, 5.500 Ft-ért. /Tájékoztatásul: Ady egy Bölöni Györgynének, Itókának dedikált kötet 6.500 Ft-ért került egy magángyűjtő tulajdonába./ Ugyancsak kéziratárunk gazdagodott Görgey Arthur 6 levelével /még hozzá ugyanannyiért, amennyiért Mein Leben und Wirken in Ungarn c. nyomtatásban megjelent műve elkelt/, valamint Tompa Mihály Uj Simeon c. költeményének kéziratával.

Modern könyvgyűjteményünk becses gyarapodása egy XVIII. századi minikönyv, az idősebbik Wesselényi Miklósnak tulajdonított Elein való megtérésének gyűmöltse. Szinnyi 1759-re tette az ő példányának nyomtatási idejét és egyetlennek gyanította /Szinnyi példánya ma az OSZK birtokában van/, de valószínűleg a mostani aukción megvásárolt 1773. évi a korábbi kiadás. Egy győri 1747. évi kalendárium, amelyet eddig Pitroff leírásából ismertünk, mostantól az OSZK sorozatát teszi teljesebbé. /1757 volt eddig a legkorábbi év a mi gyűjteményünkben./

Hirlaptárunknak a fiatal Devecseri Gábor, Karinthy Gábor és Ferenc, Szendrő József és Benedek István szerkesztésében ill. írásaival megjelent Hangszóró - sorozatnak nem is mondható - szórványszámaikat egészítettük ki az árverésen, valamint a Genealógiai Füzetek c. kolozsvári családtörténeti folyóiratot tettük teljessé állományunkban.

Ami az árakat illeti, meg kell mondanunk, hogy a viszonylag "olcsó" vételket több esetben a gyűjtőknek a nemzeti könyvtár iránt érzett megbecsülésének köszönhetjük, bár nyilván előfordult ennek az ellenkezője is, mert az árverésen nem egy résztvevő "lapátolt", vagyis tartotta sokáig a tárcsáját, ha egy-egy állami intézmény képviselőjénél mindenáron való vételi szándékot látott. Ez azonban magángyűjtőkkel is előfordult. Ennek tulajdoníthatjuk a kifejezetten "maszek"-nak való dedikált példányok, első kiadások csillagászati árait /Karinthy Frigyes Haditanács Anthropolosban c. műve 120 Ft kikiáltási

árról 1.500 Ft-ra, Szent Ágoston kétnyelvű Vallomásai 260 Ft-ról 4.000 Ft-ra! - talán eredeti kézirat Szent Ágoston tollából, kérdezte egy irónikus jelenlevő -, Evlija Cselebi kétségtelenül ritka Magyarországi utazásai 2. kötete 2.000 Ft-ról 8.500 Ft-ra emelkedett, Szirmay Antal két Zemplén megyei Notitia-ja 300 Ft-ról 4.400 Ft-ra ill. 800-ról 10.000-re tornázta fel magát, mondhatni pillanatok alatt./

Milyen tapasztalatokat lehet levonni az aukcióból?

Az első és legfontosabb tanulság - számomra -: a közgyűjteményekből kölcsönzött és "elvesztett" könyvekért térítésként nem a törvényerejű rendeletben említett antikvár, hanem az aukción elért árat kellene megtéríttetni. /Egy magángyűjtő megjegyzése az árverésen: "Ha valamit az ember nem kap meg boltban, a legolcsóbban beszerezheti, ha kikölcsönzi és "elvesziti". Nota bene: egy ki tudja hová "elolvasott" Kempelen Magyar nemesi családkönyv pótlása nekünk is 1.000 Forintunkba került./

A második tanulság és jó tanács: érdemes - és kevés pénzért lehet - most megjelenő tudományos könyvet gyűjteni, mert pár évtized alatt értékke válik. Érdemes az antikváriumokat járni, mert az árverésen több száz forinttal drágábban cseréltek gazdát antikváriumokban kapható /sőt kirakataikban gyakran látható/ könyvek.

Végül: érdemes a könyvtáraknak összefogni, mert pl. a szegedi Egyetemi Könyvtárral több eredményes cserében tudtunk megállapodni. /Például: mi két összetartozó, de nem egybekötött tételt vettünk meg, de csak az egyikre volt szükségünk; a másik darabot a szegediek vették át tőlünk. Az említett Kempelen mű xerox másolata fejében egy nálunk csonka mű kiegészítését kapjuk meg tőlük; nálunk hiányzó kiadást, amelyet ők vettek meg az aukción, elcserélnek a teljesen azonos szövegű OSZK-beli másodpéldányával stb./

Mindent összevetve tehát a XIII. aukció számunkra jól végződött. Hogy az ÁKV antikvár osztálya megtalálta-e üzleti számítását, nem tudjuk. Bizonyosak lehetünk azonban abban, hogy a könyvgyűjtők számának emelése, a vásárlási kedv fokozása révén előbb-utóbb mindenképpen hasznát látja majd az árverés megrendezésének. Amit nagyon sajnálok, az az áraknak a ritkaságtól, a valós értéktől való egyre irreálisabb eltolódása, ami természetesen a nálunk jelentkező magáneladók árigényeinél is érezteti hatását és vásárlásainkat is megnehezíti.

WIX GYÖRGYNE

Az új bibliográfiai leirési tanfolyamról

Amikor 1978. májusában megjelent a Magyar Nemzeti Bibliográfia Könyvek Bibliográfiájának számítógépes feldolgozásu első füzeté, a legtöbben igen vegyes érzésekkel és véleményekkel fogadtuk az új cimleirési szabvány alapján készült leírásokat. A beavatottakon kívül a könyvtárosok többsége akkor látta először a sokat emlegetett új szabvány megvalósulását. Formailag furcsának, tartalmi-

lag ismétlőnek, nem egészen érthetőnek tűnt.

Most ősztől kezdve, amikor a címleirási tanfolyamokon mi, OSZK-sok is részt vehettünk, sok minden megvilágosodott, logikusabbá vált. Bár nehezen álltunk át a címleirási fogalmak új elnevezéseire, a központosításra és sok más apró, főleg formai jelre, megértettük az új leírás alapvető céljait és feladatait.

A tanfolyam minden csoport számára 5 napon keresztül tartott, két részben. Első két nap az elméleti előadásokat hallottuk. Először Fügedi Péterné adott áttekintést a címleirási szabványok történetéről, az ISBD/M létrejöttéről ill. az MSZ-be való beillesztéséről, a régi és az új szabvány közötti különbségekről, az új szabvány fő feladatairól, az adatcsoportokról és adatelemekről. Ezután Szelle Béla tartott előadást "Az új szabvány ... általános szabályai a leírás adatcsoportjain belül" címmel. Alapos, részletes, "képletekkel" tarkított magyarázatait másnap délelőtt is folytatta. Majd Szilvássy Zoltánné beszélt az új szabvánnyal összefüggő egyéb szabványokról és problémákról. Ezután megkaptuk a házi feladatot, 20 db példát, amit a címleirási példatárból kellett megoldani. Az új szabvány alapos tanulmányozása, megemésztése után megoldott feladatokat három hét múlva kellett beadni. Ezután került sor a háromnapos gyakorlatra, amikor is a társaság 9-10 tagból álló csoportokra osztva alapos tudású szakemberek /Győriné Kiss Éva, Juhász Lászlóné, Ottovay László, Sipos Márta, Szűcs Jenőné, Vajda Gábor/ irányításával, ideális körülmények között mélyedhetett el a feladatokban. Az első napon a kijavított házi feladatokat és az ezek kapcsán felmerült problémákat beszéljük meg. Majd a másik két napon bőséges példaanyagot oldottunk meg a táblánál, egyenként. Ez volt a tanfolyam legtanulságosabb és legeredményesebb része. A legegyszerűbb példákon keresztül a többlépcsős leírásokig, sőt végül a Szentsei daloskönyv megoldásáig is eljutottunk. Végül a harmadik nap végén kézhez kaptuk fáradozásaink jutalmát, a tanfolyam elvégzéséről szóló bizonyítványt.

Végül is összegezve, a tanfolyam érdekesnek, nagyon hasznosnak és főleg vizsgáztalónak bizonyult: nem kell elkeserednünk, ha majd 1982. január 1-től alkalmaznunk kell az új címleirási szabványt, nem a legfőbb rossz szakadt ránk.

GÁL ÁGNES

Propagandabizottsági értekezlet, Szentendre
Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár
1979. október 12.

A KMK Kapcsolatszervezési osztálya mellett működő országos könyvtárügyi propagandabizottság október 12-én tartotta ezévi ülését. A majdnem teljes létszámban résztvevő bizottsági tagok ezen az ülésen megbeszélték az osztály által előterjesztett dokumentumokat, amelyek közül kettő érdemel különösebb fi-

gyelmet. Az első a könyvtári propaganda korszerűsítésére hozott határozat végrehajtásának helyzetét foglalta össze. A KM Könyvtárügyi osztálya 1978 márciusában megtárgyalta a könyvtárak központi propagandájának fejlesztéséről szóló előterjesztést és a kérdésben határozatot hozott. Ez a határozat kiemelte, hogy a központi propaganda szervezéséért és egyes részterületek gondozásáért a KMK felelős, s ebben a munkájában az országos propagandabizottság segíti. Különös fontosságú feladatnak tekintendő a könyvtárhasználat népszerűsítése és a könyvtári szolgáltatások erőteljesebb propagandája. Az ehhez szükséges eszközök előállításában és forgalmazásában igénybe kell venni a Népművelési Propaganda Iroda, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete és a Könyvértékesítő Vállalat Könyvtárellátójának szolgáltatásait és terjesztési lehetőségeit. Az előterjesztés beszámolt arról, hogy a fenti célok elérésére milyen konkrét intézkedések történtek.

1. A KMK koordinálta a könyvtárak központi propagandájának segítésére készített intézményi illetve vállalati terveket, s egyúttal a vonatkozó határozatokat beépítette saját 1978-1979-es terveibe. Ezeket 1979 októberéig már jelentős részben teljesítette is. A kiadványok közül eddig megjelent a gyermekkönyvek bibliográfiája /a MKKE-vel közösen/ 4.500 példányban. A mi irónk c. sorozat első négy darabja 25-25 ezer példányban, a Népmesék c. leporelló 20 ezer példányban, biankó nyitvatartási plakát ezer példányban, kétféle könyvjelző az ifjúsági olvasónapló pályázathoz a gyermekév alkalmából 100-110 ezer példányban/ mindegyik a KÖV propaganda osztály, illetve a Könyvtárellátó gondozásában.

A KMK kiemelt feladatként 20 ezer példányban jelentette meg a Könyv és ifjúság c. könyvtárhasználati utmutatóját, és a Könyvtári Kalauz c. könyvtárismertető füzetet az ország nagyobb szak- és közművelődési könyvtárainról 11 ezer példányban. Az előterjesztés és a bizottság a KISZ Könyv és ifjúság c. olvasómozgalmának kiadványával kapcsolatban megállapította, hogy az említett példányszám a valóban hatékony propagandához rendkívül alacsony, és lépéseket kell tenni az 1980-as évben a kiadvány újbóli, nagyobb példányszámu megjelentetésére.

A tömegkommunikációs eszközök a könyvtári propaganda munka egyik leghatékonyabb segítőtársai lehetnek, amennyiben megfelelő indítást kapnak lehetőségeik kibontakoztatására. A KMK ezirányu tevékenysége az elmúlt évben különösen megélénkült, s az eredmények arra engednek következtetni, hogy az ebben rejlő lehetőségek a jövőben maximálisan kihasználhatók lesznek. Ez még akkor is így van, ha jelen pillanatban a televízióval kialakított kapcsolat jelentősnek mondható eredményeket az eddigiek során nem produkált. S ezzel elérkeztünk a második előterjesztett dokumentumhoz, amely a televízió és a könyvtári propagandamunka jelenlegi helyzetét és a jövőre vonatkozó javaslatokat tartalmazta. A jövő vonatkozásában az a vélemény alakult ki, hogy mint a többi tömegkommunikációs eszköznél /sajtó, rádió/ is a személyes kapcsolatok hozták a leghasznosabb és leglátványosabb eredményeket, ugyanez a módszer követendő a televízió esetében is. Ezeknek a kapcsolatoknak a kiépítése 1979 második félévében meg is kezdődött, s az első jelek arra engednek következtetni, hogy a jövőben a könyvtárügy és a televízió kapcsolata is sokkal gyümölcsözőbb lesz, mint az az eddigiek során volt.

PÁZMÁN PÉTER

KÖNYVTÁRUNK É L E T É R Ö I

A szakszervezeti munka elismerése

Könyvtárunk egyik legrégebbi munkatársát, HOFFER Rezsónét, Társadalombiztosítási tanácsunk elnökét a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa nagy felelősséggel és kiváló eredménnyel végzett, több évtizedes szakmai és szakszervezeti tevékenységéért november 7-én a MUNKA ÉRDEMREND ezüst fokozatával tüntette ki.

Hogy e magas elismerést mivel érdemelte ki, azt mutassa be az alábbi irás.

"Halló? Hoffer Margitkát kérem... A kolleganónk a mult héten szült, a segélyezését szeretném megbeszélni."

Ujra cseng a telefon.

"Hoffer Margitka? Nikor jár le a kedvezményes Tüker utalványok akciója?"

Alig teszi le a kagylót, máris jön az új hívás: "Halló? Margitka? egy régi OSZK nyugdíjast fedeztem fel, kinek kevés a nyugdíja, őt is vegyük fel az évvégi segélyezettek listájára"...

"Margitka! Mit tegyünk bele a Mikulás-est csomagjaiba?"

"Hoffer Margitka? hány lépcső vezet fel a miskolci üdülő bejáratához? Van e még családos beutaló?"

És ez így megy napról napra. Hoffer Margitka kedvesen, türelmesen válaszol a kérdésekre, egyszemélyes "mindenesként" a legtöbbször olyan ügyekben, amelyek nem is tartoznak közvetlenül a feladataihoz. Mert hisz - immár huszonegy éve elnöke a TT-nek, a segélyezésnek, üdülésnek, egyéb ügyeknek megvannak a felelősei. Reá csak a döntések tartoznának. De ő - fehér köpenyében mindenütt jelen van, mindenkit ismer, szinte családjának tekintve egész könyvtárunkat.

1949 óta dolgozik az OSZK-ban, Waldapfel Eszter titkárnőjeként kezdte, majd átkerült a Bibliográfiai Osztályra, amelynek ma is hűséges munkatársa. A Szakszervezetnek munkábalépése óta tagja, s már a legelső évben bizalminak is megválasztották. 1952-1958 között üdülési felelős volt. Mint "elnök" immár hét szakszervezeti titkárral dolgozott együtt, sőt volt idő, amikor "interregnum" idején egyedül ő képviselte a szakszervezet vezetőségét.

Munkáját már korábban is elismerés kísérte. 1966-ban megkapta a Szocialista Kulturáért kitüntetést, 1977-ben pedig a kedvezményes Szakszervezeti üdültetés 25. évfordulója alkalmából átadták neki az üdülés terén kifejtett eredményes munkájáért a SZOT emléklapot.

Most, amikor harminc éves munkaviszony és a szakszervezeti munka elismeréseképpen átvette a Munka Érdemrend ezüst fokozatát, úgy hisszük, nem csak a szakszervezeti tagság, hanem a könyvtár egész kollektívája nevében köszönhetjük. Átadhatjuk az egykori szakszervezeti titkárok: Pálinkás Sándorné, Horváth Viktor, Milhoffer Alajos, Gyulai Árpád, Bor Kálmán, Csoboth Attila, valamint a jelenlegi titkár: Juhász Lászlóné jókívánságait is, akikkel együtt és karöltve fejtette ki önzetlen és fáradhatatlan tevékenységét.

BOTKÁNÉ LAKATOS ÉVA

Az Országos Széchényi Könyvtár énekkarának
ünnepi Bárdos-hangversenye

Az Országos Széchényi Könyvtár aranykoszorúval és diplomával, majd fesztiváldíjjal is kitüntetett énekkara 1979. december 3-án ünnepi hangversenyt rendezett könyvtárunk dísztermében. Az ünneplés Bárdos Lajosnak, az énekes magyar zene legnagyobb élő mesterének szólt, nyolcvanadik születésnapja alkalmából. A jelenlevő Mestert az énekkar alapítója és az est vezető karnagya, P. Eckhardt Mária köszöntötte.

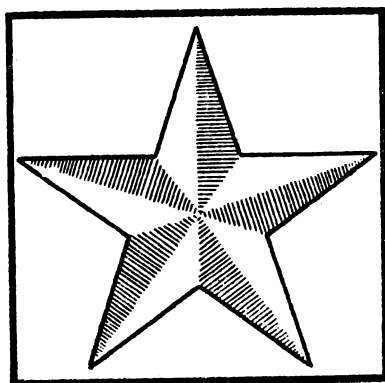
A gondosan összeállított műsor sokszínűsége az életmű sokrétűségét is fölillantotta. Nemcsak egyszerűen a zeneszerzőt. Hiszen a kompozíciók mögött a kórustag és a közönség is ott érzi a nagy Tanárt is, a lenyűgöző erejű, szuggesztív pedagógust, aki a hangzó zene erejével szövetkezve nevelte egész életében, és neveli ma is az éneklő közösségeket és vezetőiket, az érdeklődést lankadni soha nem engedő, kivételes szaktudásával, mindig mintát felmutató karmesteri praxisával, élményt nyújtó előadásával, a csendes humort is csatasorba állító emberségével. Vokális kompozícióinak többségéből is kiviláglik a pedagógus-alkat, amely a technika megtanításán túl a nemes értelemben vett életművészet elsajátítására való bátorításban is érvényesül. Ország-szerte gyakran felhangzó műveinek lelkes, milliós közönségéből érthetően csak kicsi azoknak a száma, akik e kivételes pedagógusnak munkáját nemcsak zeneműveiben, hanem a zeneműkiadási-szerkesztői, szaktanulmány-írói és professzori munkásságában is nyomon követik. Csodálatra méltónak kell tekinteni, hogy mindez egy és ugyanazon embernek a műve. Mert vajon él-e még közöttünk olyan muzsikusz, aki magábanálló zeneszerzői munkássága mellett önálló és céltudatos munkával kidolgozta és megvalósította a zeneelméletnek, mint főtárgynak egyetemi szintű oktatását a zenetudományi tanszakon? Ezt első ízben és máig is egyedülállóan Bárdos Lajos tette meg, méghozzá olyan tematikával, amely világviszonylatban is páratlan.

A hangverseny ennek az összetett, zseniális életműnek művészi tömbjéből nyújtott reprezentatív válogatást. A gyermekkori darabok megszólaltatására kórusvezetőnk meghívta a XXI. kerületi Ligeti Károly Ének-Zene Tagozatu Általános Iskola népes kórusát; a vegyes-, női- és férfikari műsorszámok előa-

dói testületeit saját énekkarunkból állította ki. Már-már megszokhattuk, hogy énekkarunk műsorainak szerkesztése mindig nyújt valami "csemegét"; olyan zenét tehát, amit korábban alig, vagy egyáltalán nem lehetett hallani. A kari-gazgató örömeinkre előszeretettel válogat Zeneműtárunk archiv-anyagából: ily módon a hallgatóság már többször is lehetett ősbemutató előadásnak tanuja. Bárdos Lajos műveivel is volt már ilyenre példa. A mostani ünnepi műsor értékét is növelte, hogy - ha nem is ismeretlen, de - ritkán hallott művek is szerepeltek rajta. Ilyen volt különösen a Libera me nagy hatású hangfreskója és az Illyés-féle, 1693-as "Soltári énekek" nyomán készült, Az Uristent magasztalom c. vegyes kar. De többé-kevésbé a ritkaságok közé sorolhatóak a műsor egyéb részei is, így a Tábortüznél, a Spártai gyermek, az Igyunk áldomást! és a Tünde nóta című karművek. Bárdos Lajos ötletgazdag humorának gyöngyszemeiből, a Hetven kánon sorozatból is nagyszerű izelítőt kaphatott a hallgató. A ráadások előtti "hivatalos" műsor a Lakodalmas rondó-val ért véget; az ünnepelt Mester az előadók körében fejezte ki köszönetét és elismerését.

A kórusok előadásának színvonala méltó volt az ünnepi eseményhez. Énekkarunk teljesítményét a legsikerültebb szereplései között tarthatjuk számon; a basszus-szólam kiválóságát már többször volt alkalom említeni. - Jó gondolatnak bizonyult a "Kicsinyek kórusa"-ból, az "Európa peremén"-ből és a "Négy földrész"-ből való válogatással, meg a Szegény Bodri! humoros kis zeneképével kezdeni és ezekkel az úde színfoltokkal nyitni az ünneplést. - A mintegy másfélszáz gyerekből épült vendégkórus is beváltotta a hozzá fűzött várekozást: D. Szebellédi Valéria vezetésével jól helytállt az ünnepi koncerten. Ő, valamint Gede Éva volt egy-egy társkarnagya énekkarunknak is; az énekkar zongorakísérője Cupcsó Gyöngyvér volt. - Az énekkari számok szünetében a VIII. kerületi Vándor Sándor Állami Zeneiskola egy-egy művésztanára Bárdos Lajos hangszeres kompozícióiból adott elő néhányat: az Estéli dallam és a Pönt a hegytetőn címűt gordonkán és zongorán Bozi Lajosné és Szatmári Lászlóné, a hegedűre és zongorára irt Három magyar népdalt pedig Kecskés Gábor és Nagy Erzsébet.

KECSKEMÉTI ISTVÁN

A pártszervezet életéből

Az OSZK MSZMP alapszervezete 1979. december 10-én megtartott taggyűlésén felmérte és értékelte az 1975-1979 között eltelt öt év munkáját. A vezetőség beszámolóját Óvári Sándor titkár terjesztette a taggyűlés elé.

Az 1975-ben megválasztott vezetőség programjának
főbb pontjai

1. A pártszervezet vezetése színvonalának jelentős javítása, a jobb vezetési stílus - főként a vezetés kollektivitásának - kialakítása.

2. A pártdemokrácia fejlesztése, a pártszervezet belső életének erősítése, a pártcsoportok munkájának javítása, a pártmunka értékének elismertetése.

3. A KISZ és a szakszervezet munkájának javítása, a választott szervezetekben a párttagok számának növelése, a szervezetekben tevékenykedő kommunisták aktivitásának fokozása.

4. A párt szervezeti erősítése, főként új tagok nevelésével és felvételével a jó szakemberek és a fiatalok soraiból.

5. A párttagság eszmei-politikai színvonalának emelése, az agitációs és propaganda munka fejlesztése, a pártszervezet politikai befolyásának növelése a könyvtár dolgozói között.

6. A munkahelyi demokrácia széleskörű kifejtése, az ehhez szükséges szervezetek közötti partnerkapcsolatok megteremtése, a dolgozók széles körének, illetve képviselőinek bevonása a döntések előkészítésébe és végrehajtásába.

7. A kádermunka megalapozása, mindenek előtt a vezetői utánpótlás biztosítására, s ennek elősegítésére a személyzeti és kádernevelő munka javítása.

8. Az intézetvezetés segítése a szakmai problémák megoldásában, ennek során a vezető munkatársak beszámoltatása, a párt- és kormányhatározatok végrehajtásának elősegítése, illetőleg ellenőrzése, a könyvtár előtt álló legfontosabb feladatok megoldásának ösztönzése, segítése.

Mit sikerült megvalósítani ebből a programból az eltelt öt év során és mit nem?

ad.1. A pártszervezet vezetésének színvonala, ha nem is a kívánt mértékben, de javult.

Eredmények:

- a vezetés kollektivitásának kialakítása;
- a pártszervezet, s ezzel együtt a pártvezetőség tekintélyének növekedése mind a dolgozók széles rétegei, mind az állami vezetésben dolgozók előtt;
- a tekintély növekedésének alapját két tényező szolgáltatja; a pártszervezet, illetve a vezetőség valóban a fontos kérdésekkel foglalkozott; az állásfoglalások, határozatok valóban segítették a problémák megoldását;

hiányosságok:

- a vezetőség nem volt eléggé stabil, a megválasztott 5 tagból négy ugyan állandó volt, míg az ötödik helyen az öt év alatt öt személy váltotta egymást;
- a vezetőség tagjai túlságosan sok feladatot vállaltak magukra, és a feladatok megoldásába a lehetségesnél kevesebb alkalommal vontak be egyes párttagokat; ez természetesen visszahatott mind a munka intenzitására, mind pedig a munka színvonalára;

- az erőt gyakran meghaladó vállalások, de a következetességben is jelentkező hiányosságok miatt a határozatok végrehajtásának ellenőrzése csak az esetek kisebb részében történt meg.

ad.2. A pártdemokrácia fejlődését jelzi, hogy minden fontos kérdés - munkaterv, káderutánpótlás, intézeti problémák stb. - taggyűléseken, pártcsoport értekezleteken napirendre került.

Eredmények:

- a taggyűlések tartalmasabbakká váltak és a döntések a fontos kérdésekben a tagság részvételével történtek;

- a döntések előkészítésében a korábbiaknál nagyobb mértékben a pártcsoport bizalmiak /kibővített vezetőségi üléseken/, más esetekben maguk a pártcsoportok is részt vettek;

- a pártcsoportok szervezete ma már megfelel a könyvtár szervezeti felépítésének és így lehetőség van arra, hogy a pártcsoport területének a gazdája, illetve a pártcsoport választott vezetője a megfelelő szintű állami vezető partnere legyen;

-a tagság tulnyomó része rendszeresen és nem formálisan végez pártmunkát, és ezt a tevékenységet a pártonkívüliek jó része is elismeri; a pártmunkát egyáltalán nem végzők erre egészségi állapotuk, vagy családi helyzetüknél fogva felmentést kaptak.

Hiányosságok:

- a taggyűléseken - bár gyakran élénk a vita - a tagság jelentős része még ma is passzivitást tanusít;

- a pártcsoportok önállóan alig kezdeményeznek, rendszeres élet a pártcsoportokban ma sincs;

- a vezetőség nem fordított elég gondot a pártcsoportokra, nem volt elég aktív a pártcsoportok ösztönzésében és a határozatok végrehajtásának ellenőrzésében;

- a kapcsolat a vezetőség és a pártcsoportok között ugyan javult, de még távolról sem kielégítő; a pártcsoportok tájékoztatása rendszertelen és nem eléggé alapos;

- minden előrehaladás ellenére sem sikerült a pártcsoportokat a párt-szervezet önálló, kezdeményező, aktív sejtjévé formálni.

ad.3. Feltétlen javulás tapasztalható a tömegszervezeti munkában.

Eredmények:

- mind a KISZ, mind a szakszervezet jelentősen aktívabb tevékenységet fejt ki, munkájuk színvonalasabb lett; e változásokban elsősorban az a tény játszott közre, hogy sikerült erőteljesen növelni a választott testületekben dolgozó kommunisták számát /KISZ vezetőség, SZB, munkahelyi bizottságok/, s ezek valóban aktív tevékenységet fejtenek ki;

- a pártszervezet és a pártvezetőség behatóan foglalkozott az ifjúsági politikára vonatkozó párthatározat végrehajtásával, az ifjúsági parlamentek megszervezésével.

Hiányosságok:

- a KISZ szervezetenként alig erősödött; főként az egyetemet végzett fiatalokat nem sikerült kellő számban bevonni a szervezetbe;

- a szakszervezeti munkában a leggyengébb pont a bizalmi tevékenysége; feladatkörük a munkahelyi bizottságok mellett leszűkült, szerepük háttérbe szorult; sokuk felkészültsége sem elegendő a nagyobb feladatok megoldására;

- a szakszervezet a szükségesnél lényegesen kevesebbet foglalkozott a "termelés" kérdéseivel.

ad.4. A pártszervezet erősítése folyamatos és eredményes volt.

Eredmények:

- az 5 év alatt 12 új párttagot vettünk fel, közülük 9 fő 35 éven aluli; a három idősebb közül 1 osztályvezető, 1 főosztályvezető és 1 főigazgató-helyettes.

Hiányosságok:

- a pártépítés munkáját elsősorban a vezetőség szorgalmazta, a pártcsoportok e téren nem voltak eléggé aktívak;

- a második főosztályon a mai napig sem sikerült párttagokat kinevelni vagy oda párttagokat bevinni.

ad.5. Növekedett a párttagság eszmei-politikai színvonala, javult a propaganda munka és nőtt a pártszervezet befolyása a dolgozók között.

Eredmények:

- a pártoktatási rendszer stabilizálódott, sikeresek voltak az elméleti konferenciák, teljesítettük beiskolázási tervünket a ML esti egyetemre.

Hiányosságok:

- lemorzsolódás a politikai oktatás résztvevőiből; bizonyos rétegek jelentős számban kimaradása az oktatásból /főként fizikai dolgozók/; az agitációs munka színvonala alacsony.

ad.6. Előrelépés történt a munkahelyi demokrácia fejlesztésében is.

Eredmények:

- a megfelelő szervezeti keretek létrejöttek /pártcsoportok, KISZ érdekvédelmi hálózat, szakszervezeti munkahelyi bizottságok/

Hiányosságok:

- a szakszervezeti keretek gyakran még csak formák, a tartalom nem mindig kielégítő; a pártkapcsolatok nem zökkenőmentesek; a társadalmi szervezetek és az egyes dolgozók sem tudnak élni a demokrácia adta lehetőségekkel;

- a szükséges információáramlás a politikai-társadalmi szervezetekben és intézményben egyaránt nem kielégítő.

ad.7. A személyzeti és kádermunkára vonatkozó határozatok végrehajtásának szorgalmazása a pártvezetőség fontos feladata volt.

Eredmények:

- van intézeti káderfejlesztési terv, s történt előrehaladás a vezetői utánpótlás kinevelésében is és ezzel párhuzamosan az elmúlt öt évben több fi-

atal került vezető állásba;

- sikeresnek mondható a vezetők és a vezetői utánpótlás marxista iskoláztatása;

Hiányosságok:

- a vezetői gárda előregedése gyorsabb, mint a megfelelő színvonalu utánpótlás kinevelése;

- nem sikerült offenzív káderpolitikát kialakítani;

- a KMK kivételével nem került sor az elkészült minősítéseknek a minősítettekkel való megbeszélésére.

ad.8. A pártszervezet általában, az öt évvel ezelőtt megválasztott pártvezetőség különösen fontos feladatának tartotta az állami vezetés segítségét, a szakmai problémák megoldásában való közreműködést.

Eredmények:

- pártvezetőségi üléseken, taggyűléseken napirenden voltak az intézet legfontosabb szakmai kérdései /párthatározatokból adódó feladatok, intézeti tervek és éves beszámolók, a munkaszervezet korszerűsítésének kérdései/

- rendszeresen folyt az állami vezetők beszámoltatása a pártvezetőség, illetve a taggyűlés előtt.

Hiányosságok:

- a kérdések elsősorban a vezetőségi üléseken voltak napirenden, ezekről a tagság tájékoztatása nem volt kielégítő /ez volt egyik oka a taggyűlések passzivitásának is/

- a szakmai kérdésekben hozott határozatok végrehajtása nem volt eléggé következetes;

- a könyvtár előtt álló legfontosabb szakmai feladatok végrehajtása tekintetében a kommunista vezetők között nincs meg a szükséges egyetértés és cselekvési egység;

- a szakmai vezetők beszámoltatásának előkészítése nem volt kielégítő, ezért a beszámoltatások a lehetségesnél kevesebb eredménnyel jártak;

- a pártvezetőség és a taggyűlések a KMK szakmai kérdéseivel kevésbé mélyen foglalkoztak, mint az OSZK problémáival, ezért a KMK-ban folyó munkára befolyásuk kevésbé érvényesülhetett.

A taggyűlés a beszámolót megvitatta és elfogadta, majd az alábbi határozati javaslatokat szavazta meg.

Határozati javaslatok

1. A taggyűlés megállapítja, hogy a beszámolási ciklus idején a pártszervezet irányvonala helyes volt, a lényegi kérdésekben kezdeményező szerepet vállalt.

Ugyanakkor a pártszervezet vezetési stílusát a kollektivitás és demokratizmus irányában továbbra is fejleszteni kell. A legfontosabb tennivaló az ellenőrzés, a határozatok végrehajtásának - az eddigiéknél sokkal hatékonyabb - számonké-

rése.

2. A pártdemokrácia érdemi továbbfejlesztését kívánjuk szolgálni, amikor az alapszervezet tisztségviselőinek gyakoribb beszámoltatását, ellenőrzését és a csoportbizalmiak fokozott meghallgatását - bevonásukat a döntéshozókészítésbe - szorgalmazzuk.

3. A szakszervezeti munka és annak pártirányítása egészében megfelelően fejlődött, kivéve a szakmai kérdések gondozását. A legközelebbi választások során alapvető jelentőségű feladat lesz a szakszervezeti bizalmiak hálózatának megerősítése mind szakmai, mind pedig politikai tekintetben.

A taggyűlés javasolja az intézményvezetésnek és a szakszervezetnek, hogy az intézményi területen érvényesítendő munkahelyi demokrácia szabályozásáról kiacásra kerülő SZOT-Minisztertanácsi közös határozat megjelenése után, még 1980-ban kerüljön - ideiglenes jelleggel - elfogadásra az OSZK-ban a szakszervezeti hatásköri szabályzat /jogositványok/, amelynek véglegesítésére a KM és a Közalkalmazott Szakszervezet Elnöksége közös irányelvei alapján kerülhet sor.

Az ifjúságpolitikai célkitűzések sikeres megvalósítása érdekében elengedhetetlenül szükség van a felsőfoku végzettségű fiatalok fokozottabb bekapcsolódására a KISZ-szervezetbe s ugyancsak kívánatosnak tartjuk, hogy az ifjúsági szervezet az eddigieknél jóval nagyobb figyelmet fordítson az aktuális szakmai - művelődés - és könyvtárpolitikai kérdésekre.

4. A pártszervezet szakmai és politikai erősítését továbbra is rendkívül fontos kérdésnek itéljük. Az utánpótlás tudatos megszervezése érdekében a pártsoportok fokozzák ilyen irányú erőfeszítéseiket s az intézményvezetés egyetértésével és támogatásával 1985-ig meg kell teremteni a II. főosztályon is egy majdani önálló pártcsoport alapjait.

5. A propagandamunkában előrelépés állapítható meg: az ideológiai kérdések közelebb kerültek a szakmaiakhoz, kialakult egy stabil propagandista mag. További erőfeszítések szükségesek az ideológiai-politikai felkészültség és tisztánlátás területén, s javítani kell a szervezettségén is.

A taggyűlés megbizta a pártvezetőséget, hogy továbbra is kísérelje figyelemmel az OSZK Híradó munkáját s évente az SZB-vel közösen értékelje.

6. A munkahelyi demokrácia helyzete, a szervezeti fejlődés ellenére sem tekinthető kielégítőnek, különösen a munkahelyi légkör és a vezetési stílus tekintetében. A konkrét tennivalókat az alapszervezet 1979. október 29-i taggyűlése határozta meg, s teljesülésük értékelésére 1981-ben vissza kell térni.

7. Mind a jelenlegi helyzet, mind a jövőben megnövekvő feladatok szempontjából intézményi létkérdés egy offenzív káderpolitika megvalósítása. Ennek során el kell érni: a minősítések ügyének megoldását; a fiatal szakemberekkel való tudatos törődést, felkészítésüket a személyi pályatervek egyeztetése alapján.

Ugyanakkor fel kell hívni az illetékes szervek figyelmét arra a problémára, hogy a következő években várhatóan az intézmény vezető munkatársainak jelentős része nyugállományba kerül, s ennek kapcsán arra az alapvető szakmai-intézményi érdekre, hogy a kijelölendő utódok a korszerű nemzeti könyvtár kialakításának elkötelezett irányítói legyenek.

8. Az OSZK működési színvonala az említésre érdemes eredmények mellett sok tekintetben továbbfejlesztendő. A kívánatos korszerűsödésnek vannak objektív feltételei. A taggyűlés leszögezi, hogy tarthatatlanná vált a nemzeti könyvtár várbeli otthona körüli immár másfél évtizedes bizonytalanság, s ezért szükségesnek tartja, hogy a felsőbb pártszervek lépjenek fel a várbeli építkezés kilátásainak mielőbbi megbízható tisztázása érdekében.

A távlatok tisztázódása egyrészt, a gazdálkodási feltételek súlyosbodása /költségvetési keret, létszám stb. csökkentése/ másrészt, szükségessé teszi, hogy az intézmény határozott irányt vegyen a fejlődés intenzív útja, a belső erőforrások feltárása felé. Ennek a jelenleg legaktuálisabbá vált területei: a teendők egyértelmű rangsorolása; a munkaszervezet korszerűsítése /a párhuzamosságok kiküszöbölése, a technológiailag egybetartozó, de ma még széttagolt folyamatok szervezeti koncentrálása stb./; a munkaszervezés javításának előtérbe állítása, a rendelkezésre álló potenciál szervezett hasznosítása útján.

Az OSZK belső korszerűsödése teheti lehetségessé és kívánatossá a KMK-val való fokozottabb munkakapcsolatok erősítését, amelynek eredményeként összetartozásuk szervezeti kötetlékei is változhatnak. A KMK-felülvizsgálat eredményei kerüljenek megvitatásra taggyűlésen is. A taggyűlésre meg kell hívni a felülvizsgálatban résztvett minisztériumi felelős dolgozókat is.

A taggyűlés ezután megválasztotta az 1980. január 7-én tartandó vezetőségválasztó taggyűlés tisztségviselőit: a taggyűlés elnöke Dr. Jóboru Magda; a jelölőbizottság elnöke Bor Kálmán, tagjai: Illy Lászlóné, Markovits Györgyi, Ónódy Miklós, Rácz Aranka, Rakovszky Istvánné, Urosevics Daniló; a szavazatszedő bizottság elnöke M. Varró Judit, tagjai: Mártyán Gyuláné és Szinai Zsuzsa.

Szakszervezeti hírek

A Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottsága az OSZK énekkarának támogatására 20 000 forintot utalt át alapszervezetünk csekkszámjára.

*

November 6-án a munkahelyi bizottságok rendezésében került sor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom megünneplésére és a dolgozók jutalmazására. Az ünnepek sorából kiemelkedett a Beruházási és Könyvtári Üzem Igazgatóság megemlékezése, ahol A.P. Aguncov ezredes mondott ünnepi beszédet. Jutalmat 294 dolgozó /OSZK: 269, KMK: 25/ kapott 424 000 Ft értékben /OSZK: 368 400 Ft, KMK: 55 600 Ft/.

